

Poradnik praktyczny EASO: Kwalifikowanie do objęcia ochroną międzynarodową

*Seria poradników praktycznych
EASO*

2018

Ani Europejski Urząd Wsparcia w dziedzinie Azylu, ani żadna osoba działająca w imieniu Europejskiego Urzędu Wsparcia w dziedzinie Azylu nie ponosi odpowiedzialności za sposób wykorzystania zamieszczonych poniżej informacji.

Luksemburg: Urząd Publikacji Unii Europejskiej, 2019

© Europejski Urząd Wsparcia w dziedzinie Azylu, 2019

Kopiowanie dozwolone pod warunkiem podania źródła.

Wykorzystywanie lub powielanie zdjęć i innych materiałów, co do których Europejskiemu Urzędowi Wsparcia w dziedzinie Azylu nie przysługują prawa autorskie, wymaga bezpośredniej zgody właściciela praw.

Print ISBN 978-92-9476-124-8 doi:10.2847/07264 BZ-02-18-902-PL-C
PDF ISBN 978-92-9476-103-3 doi:10.2847/156634 BZ-02-18-902-PL-N

Poradnik praktyczny EASO: Kwalifikowanie do objęcia ochroną międzynarodową

*Seria poradników praktycznych
EASO*

Spis treści

Skróty	5
Wprowadzenie do „Poradnika Praktycznego EASO: Kwalifikowanie do objęcia ochroną międzynarodową”	5
LISTY KONTROLNE	7
WYTYCZNE	10
Zasady ogólne	11
Ramy prawne: konwencja genewska i dyrektywa w sprawie kwalifikowania	11
Indywidualne okoliczności	12
Proces decyzyjny	12
„Poza krajem pochodzenia”: zakres podmiotowy i terytorialny	13
Obywatel państwa trzeciego	13
Bezpaństwowiec	13
Znaczenie ustalenia kraju pochodzenia	14
Poza krajem pochodzenia	15
Status uchodźcy: uzasadniona obawa przed prześladowaniem	16
Prześladowanie	16
1. Czy akt jest wystarczająco poważnym naruszeniem praw człowieka i przybiera jedną z następujących form?	17
2. Czy akt stanowi naruszenie niederożowalnego prawa człowieka lub wystarczająco poważne naruszenie innego podstawowego prawa człowieka?	19
3. Czy traktowanie można uznać za kumulację różnych czynników, których konsekwencje miałyby podobny wpływ na wnioskodawcę?	20
Uzasadniona obawa	20
Status uchodźcy: powody prześladowania	22
Rasa	22
Religia	22
Narodowość	23
Przynależność do określonej grupy społecznej	23
Wspólna cecha	24
Postrzeganie jako odrębnej	24
Poglądy polityczne	25
Związek przyczynowy / „z przyczyn wynikających z”	26
Ochrona uzupełniająca	27
Rzeczywiste ryzyko	27
Poważna krzywda	27
Kara śmierci lub egzekucja	27
Tortury lub nieludzkie lub poniżające traktowanie lub karanie	28
Tortury	29
Nieludzkie lub poniżające traktowanie lub karanie	29

Poważne indywidualne zagrożenie życia lub fizycznej integralności osoby cywilnej wynikające z masowego stosowania przemocy w sytuacjach międzynarodowych lub wewnętrznych konfliktów zbrojnych	30
Międzynarodowy lub wewnętrzny konflikt zbrojny	30
Osoba cywilna.....	31
Masowa przemoc	31
Poważne indywidualne zagrożenie.....	32
Życie lub fizyczna integralność.....	33
Związek przyczynowy (wynikające)	33
Potrzeba ochrony międzynarodowej powstała na miejscu	34
Podmioty dopuszczające się prześladowania lub wyrządzające poważną krzywdę	35
Ochrona w kraju pochodzenia	36
Podmioty udzielające ochrony	36
Jakość ochrony	38
Skuteczność	38
Trwały charakter	38
Dostępność.....	38
Alternatywa ochrony wewnętrznej	39
Bezpieczeństwo w części kraju pochodzenia	39
Dostęp do części kraju pochodzenia	40
Zasadność osiedlenia się przez wnioskodawcę w części kraju pochodzenia	40
Niechęć do korzystania z ochrony kraju pochodzenia.....	41
SCHEMATY	42
DOKUMENTY ODNIESIENIA	50
Przydatne linki.....	51
Inne zasoby	51
Odniesienie do przepisów prawa i stosowne orzecznictwo	51
Zasady ogólne	51
Zakres podmiotowy i terytorialny	52
Status uchodźcy: uzasadniona obawa przed prześladowaniem.....	52
Powody prześladowania: rasa.....	53
Powody prześladowania: religia	54
Powody prześladowania: narodowość.....	54
Powody prześladowania: przynależność do określonej grupy społecznej	54
Powody prześladowania: poglądy polityczne	55
Związek przyczynowy (z powodu).....	55
Ochrona uzupełniająca: rzeczywiste ryzyko poważnej krzywdy	55
Ochrona uzupełniająca: kara śmierci lub egzekucja	56
Ochrona uzupełniająca: tortury lub nieludzkie lub poniżające traktowanie lub karanie	56
Ochrona uzupełniająca: poważne indywidualne zagrożenie życia lub fizycznej integralności osoby cywilnej wynikające z masowego stosowania przemocy w sytuacjach międzynarodowych lub wewnętrznych konfliktów zbrojnych	57
Potrzeba ochrony międzynarodowej powstała na miejscu	57
Podmioty dopuszczające się prześladowania lub wyrządzające poważną krzywdę.....	57
Podmioty udzielające ochrony i jakość ochrony	58
Alternatywa ochrony wewnętrznej	58

Skróty

- ✓ **Dyrektywa proceduralna** – dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/32/UE z dnia 26 czerwiec 2013 r. w sprawie wspólnych procedur udzielania i cofania ochrony międzynarodowej
- ✓ **TSUE** – Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej
- ✓ **EKPC** – Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności
- ✓ **ETPC** – Europejski Trybunał Praw Człowieka
- ✓ **KG** – Konwencja genewska z 1951 r. i Protokół nowojorski z 1967 r. dotyczący statusu uchodźców
- ✓ **MTS** – Międzynarodowy Trybunał Sprawiedliwości
- ✓ **Dyrektywa w sprawie kwalifikowania** – dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/95/UE z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie norm dotyczących kwalifikowania obywateli państw trzecich lub bezpaństwowców jako beneficjentów ochrony międzynarodowej, jednolitego statusu uchodźców lub osób kwalifikujących się do otrzymania ochrony uzupełniającej oraz zakresu udzielanej ochrony

Wprowadzenie do „Poradnika Praktycznego EASO: Kwalifikowanie do objęcia ochroną międzynarodową”

Dlaczego przygotowano niniejszy poradnik praktyczny? „Poradnik praktyczny EASO: Kwalifikowanie do objęcia ochroną międzynarodową” ma w założeniu posłużyć jako praktyczne narzędzie przydatne w codziennej pracy urzędników prowadzących postępowanie w Unii Europejskiej i poza nią.

Celem poradnika praktycznego jest pomoc przy określaniu, kto kwalifikuje się do otrzymania ochrony międzynarodowej, tak aby każdy wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej był oceniany w sposób indywidualny, obiektywny i bezstronny, z zastosowaniem tych samych kryteriów prawnych i wspólnych norm.

Punktem wyjścia dla poradnika są postanowienia i przepisy prawne określone w konwencji genewskiej z 1951 r. i w dyrektywie w sprawie kwalifikowania (dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/95/UE z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie norm dotyczących kwalifikowania obywateli państw trzecich lub bezpaństwowców jako beneficjentów ochrony międzynarodowej, jednolitego statusu uchodźców lub osób kwalifikujących się do otrzymania ochrony uzupełniającej oraz zakresu udzielanej ochrony). W poradniku posunięto się o krok dalej, przekładając przedmiotowe wymogi prawne na wytyczne dla osób zawodowo zajmujących się sprawami cudzoziemców ubiegających się o ochronę międzynarodową.

Jaki jest zakres niniejszego poradnika praktycznego? W niniejszym poradniku skupiono się na określeniu, kto kwalifikuje się do objęcia ochroną międzynarodową, zarówno w odniesieniu do statusu uchodźcy, jak i do ochrony uzupełniającej. Aby zachować spójność z terminologią stosowaną w dyrektywie w sprawie kwalifikowania, preferowanym terminem jest termin „kwalifikowanie”. Termin ten jest rozumiany jako jednoznaczny z takimi terminami, jak „kwalifikowalność” i „włączenie” stosowanymi w innych odpowiednich dokumentach EASO.

Poradnik opracowano w kontekście trwających negocjacji dotyczących proponowanego rozporządzenia w sprawie kwalifikowania. Jego treść opiera się jednak na przepisach obowiązującej dyrektywy w sprawie kwalifikowania i do niej się odnosi. Użytkownik powinien zawsze czytać go w powiązaniu z odpowiednimi przepisami i postanowieniami obowiązujących instrumentów prawnych i z nich czerpać wiedzę.

W poradniku rozpatrywane są wymogi prawne dotyczące kwalifikowania do objęcia ochroną międzynarodową i nie uwzględniono w nim kwestii związanych z analizą i oceną stanu faktycznego. Wytyczne dotyczące tych kwestii użytkownik znajdzie w „Poradniku praktycznym EASO: Przesłuchanie” oraz w szczególności w „Poradniku praktycznym EASO: Ocena materiału dowodowego”.

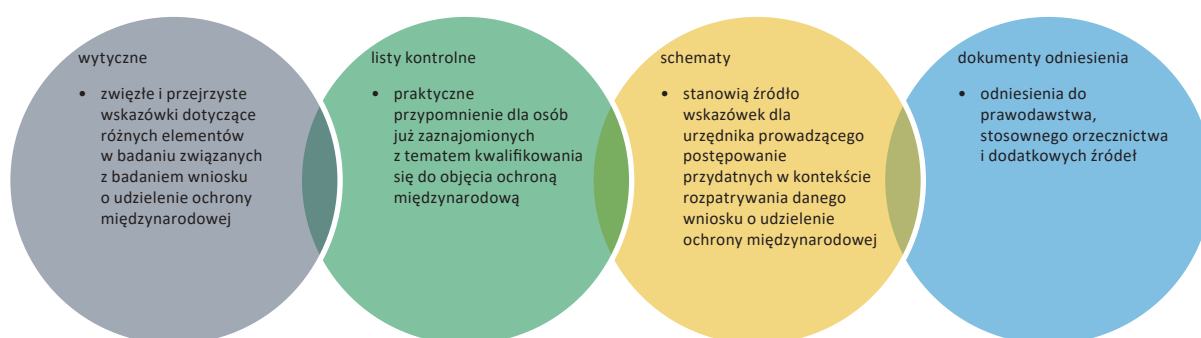
Ponadto kwestia wykluczenia osób, uznanych za niezastępujące na objęcie ochroną międzynarodową, nie wchodzi w zakres niniejszego poradnika praktycznego. Wytyczne dotyczące tego zagadnienia można znaleźć w „Poradniku

praktycznym EASO: Wykluczenie”. Poradnik nie obejmuje również swoim zakresem szczegółowego omówienia wykluczenia i ochrony poprzez nadanie statusu uchodźcy określonych w art. 1 ust. D konwencji genewskiej i w art. 12 ust. 1 dyrektywy w sprawie kwalifikowania.

Do kogo skierowany jest niniejszy poradnik praktyczny? Niniejszy poradnik skierowany jest przede wszystkim do urzędników prowadzących postępowanie i przesłuchanie oraz do decydentów w krajowych organach rozstrzygających. Ponadto może on również stanowić przydatne narzędzie dla osób odpowiedzialnych za wyznaczanie kierunków polityki, urzędników odpowiedzialnych za jakość i doradców prawnych oraz dla każdej osoby zainteresowanej tematem kwalifikowania do objęcia ochroną międzynarodową w kontekście UE.

Poradnik praktyczny ma na celu wyjście naprzeciw potrzebom urzędników o różnym doświadczeniu prowadzących postępowanie: począwszy od nowych urzędników, po urzędników posiadających wieloletnie doświadczenie. Użytkownik, w zależności od swoich potrzeb, może w różny sposób wykorzystywać części i treść poradnika.

Jak korzystać z niniejszego poradnika praktycznego? Poradnik praktyczny złożony jest z czterech części, którymi można posługiwać się niezależnie lub w sposób powiązany.

Oprócz tego, że niniejszy poradnik praktyczny zawiera uporządkowane wytyczne, można go traktować także jako narzędzie samooceny. Może być również stosowany jako narzędzie służące do nadzoru nad jakością lub narzędzie szkoleniowe.

W jaki sposób opracowano niniejszy poradnik praktyczny? Poradnik ten został opracowany przez ekspertów z państw UE+, przy cennym wkładzie Komisji Europejskiej i Biura Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych ds. Uchodźców (Biuro UNHCR). Wsparcie i koordynację działań związanych z jego opracowaniem zapewniło EASO. Przed ukończeniem poradnika poddano go konsultacjom z udziałem wszystkich państw UE+.

Jak niniejszy poradnik praktyczny odnosi się do ustawodawstwa krajowego i praktyki krajowej? Poradnik ten jest miękkim narzędziem mającym zapewnić konwergencję, które odzwierciedla wspólne normy, lecz zawiera też przestrzeń dedykowaną specyfice ustawodawstwa, wytycznych i praktyk krajowych.

Każdy organ krajowy może włączyć odpowiednie elementy ustawodawstwa i wytycznych do poradnika praktycznego w wyznaczonych miejscach, aby zapewnić urzędnikom prowadzącym postępowanie dostęp do szerokiego wachlarza wskazówek w zakresie kwalifikowania do objęcia ochroną międzynarodową.

Jaki jest charakter powiązań między niniejszym poradnikiem praktycznym a innymi instrumentami wsparcia EASO? Zadaniem EASO jest wspieranie państw członkowskich m.in. poprzez organizowanie wspólnych szkoleń, wspólne dążenie do zapewnienia jakości oraz wspólne gromadzenie informacji o kraju pochodzenia. Podobnie jak wszystkie instrumenty wsparcia EASO „Poradnik praktyczny EASO: Kwalifikowanie do objęcia ochroną międzynarodową” odnosi się do norm wspólnego europejskiego systemu azylowego (WESA). Niniejszy poradnik został opracowany na podstawie tych samych ram i powinien być postrzegany jako uzupełnienie innych dostępnych instrumentów EASO. Zapewnienie zgodności poradnika z tymi instrumentami było brane pod uwagę w pierwszej kolejności, szczególnie w odniesieniu do ściśle z nim powiązanych modułów programu szkoleń EASO poświęconych włączeniu w wersjach podstawowej i dla zaawansowanych. Publikacja pt. *Kwalifikowanie się do objęcia ochroną międzynarodową (dyrektywa 2011/95/UE) – analiza sądowa* (opracowana przez Międzynarodowe Stowarzyszenie Sędziów do spraw Uchodźców (IARLJ) w Europie na zlecenie EASO) również stanowiła cenne źródło przy opracowywaniu tego narzędzia.

Niniejsza publikacja to poradnik praktyczny opracowany w ramach Matrycy Jakości EASO i powinna być ona stosowana w powiązaniu z innymi dostępnymi praktycznymi narzędziami: <https://www.easo.europa.eu/practical-tools>.

LISTY KONTROLNE

- ▶ *praktyczne przypomnienie dla osób już zaznajomionych z tematem kwalifikowania do objęcia ochroną międzynarodową*
- ▶ *korzystając z hipertączy, można uzyskać dodatkowe wytyczne dotyczące konkretnego tematu*

Zasady ogólne

- Stosuj przepisy prawne względem ustalonego stanu faktycznego i rezultatów oceny ryzyka
- Pamiętaj, że w pierwszej kolejności zawsze należy rozpatrzyć, czy dana osoba kwalifikuje się do otrzymania statusu uchodźcy
- Pamiętaj, że potrzeba ochrony może również powstać na miejscu
- Każdy przypadek oceniaj w sposób indywidualny, obiektywny i bezstronny

„Poza krajem pochodzenia”: zakres podmiotowy i terytorialny

- Określ państwo obywatelstwa wnioskodawcy lub jego poprzednie miejsce stałego zamieszkania

Status uchodźcy: uzasadniona obawa przed prześladowaniem

Prześladowanie

Oceń, czy dane traktowanie stanowi akt prześladowania, rozpatrując następujące kwestie:

- Czy akt jest wystarczająco poważnym naruszeniem praw człowieka i przybiera jedną z form wymienionych m.in. w art. 9 ust. 2 dyrektywy w sprawie kwalifikowania?
- Czy akt stanowi naruszenie niederożowalnego prawa człowieka lub wystarczająco poważne naruszenie innego podstawowego prawa człowieka?
- Czy traktowanie można uznać za kumulację różnych środków, których konsekwencje miałyby podobnie dotkliwy wpływ na wnioskodawcę?

Uzasadniona obawa

- Oceń, czy obawa wnioskodawcy jest uzasadniona:
  - Weź pod uwagę wszystkie ustalone okoliczności faktyczne i określ, czy w przeszłości wnioskodawcę spotkało prześladowanie lub czy groziło mu takowe
  - Jeżeli jest to zgodne z krajową praktyką, weź pod uwagę, czy doświadczone w przeszłości prześladowanie miało na tyle dotkliwy charakter, że wyrządzoną krzywdę, chociaż może się już nie powtórzyć, uznaje się za trwałą
  - Zbadaj, czy próg „uzasadnionej (obawy)” został osiągnięty (uzasadniony poziom prawdopodobieństwa)

Status uchodźcy: powody prześladowania

Zbadaj, czy obawa przed prześladowaniem, którą odczuwa wnioskodawca, ma związek z jednym z następujących (rzeczywistych lub przypisywanych) powodów:

☐ Rasa	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kolor skóry ▪ Pochodzenie ▪ Przynależność do szczególnej grupy etnicznej
☐ Religia	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Posiadanie przekonań teistycznych, nieteistycznych i ateistycznych ▪ Prywatne lub publiczne uczestniczenie lub nieuczestniczenie w formalnych – indywidualnych lub wspólnotowych – praktykach religijnych ▪ Uczestniczenie lub nieuczestniczenie w innych czynnościach religijnych czy wyrażaniu poglądów ▪ Uczestniczenie lub nieuczestniczenie w formach indywidualnych lub wspólnotowych zachowań opartych na wierzeniach religijnych lub nakazanych takimi wierzeniami
☐ Narodowość	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Obywatelstwo lub jego brak ▪ Tożsamość kulturowa ▪ Tożsamość etniczna ▪ Tożsamość językowa ▪ Wspólne korzenie geograficzne lub polityczne ▪ Powiązanie z ludnością w innym państwie

Status uchodźcy: powody prześladowania

☐ Przynależność do określonej grupy społecznej	▪ Posiadanie wspólnej cechy lub postrzeganie za posiadającą taką oraz ▪ Posiadanie wspólnej tożsamości lub postrzeganie za posiadającą taką
☐ Opinia polityczna	▪ Posiadanie opinii, myśli lub przekonania w kwestii dotyczącej podmiotów potencjalnie dopuszczających się prześladowania oraz ich polityki lub metod, bez względu na to, czy wnioskodawca działał zgodnie z tą opinią, myślą lub tym przekonaniem
☐ Upewnij się, że istnieje powiązanie między (rzeczywistą lub przypisywaną) cechą a obawą przed prześladowaniem	

Ochrona uzupełniająca

Rzeczywiste ryzyko

- Weź pod uwagę wszystkie ustalone okoliczności faktyczne, i określ, czy w przeszłości wnioskodawcę spotkała poważna krzywda lub czy groziła mu takowa
- Jeżeli jest to zgodne z krajową praktyką, weź pod uwagę, czy doświadczona w przeszłości poważna krzywda miała na tyle dotkliwy charakter, że wyrządzoną krzywdę, chociaż może się już nie powtórzyć, uznaje się za trwałą
- Zbadaj, czy próg „rzeczywistego ryzyka” został osiągnięty (uzasadniony poziom prawdopodobieństwa)

Poważna krzywda

Oceń, czy istnieje rzeczywiste ryzyko:

- kary śmierci lub egzekucji
- tortur lub niehumanitarnego lub poniżającego traktowania lub karania wnioskodawcy w kraju jego pochodzenia
- poważnego i indywidualnego zagrożenia życia lub fizycznej integralności osoby cywilnej wynikającego ze stosowania masowej przemocy w sytuacjach międzynarodowych lub wewnętrznych konfliktów zbrojnych

Podmioty dopuszczające się prześladowania lub wyrządzające poważną krzywdę

- Określ podmioty dopuszczające się prześladowania lub wyrządzające poważną krzywdę

Ochrona w kraju pochodzenia

Podmioty udzielające ochrony

- Rozważ, kto mógłby być potencjalnym podmiotem udzielającym ochrony:
  - państwo
  - ugrupowania lub organizacje, w tym organizacje międzynarodowe, kontrolujące państwo lub znaczną część jego terytorium

Ustal, czy dany podmiot:

- **jest w stanie** zapewnić ochronę, która jest:
  - skuteczna
  - trwała
  - dostępna
- **chce** zapewnić wnioskodawcy taką ochronę

Alternatywa ochrony wewnętrznej

- Rozważ, czy istnieje część terytorium kraju pochodzenia, gdzie nie zachodzi uzasadniona obawa, że wnioskodawca będzie prześladowany, i nie istnieje rzeczywiste ryzyko, że doświadczy on poważnej krzywdy, lub gdzie ma on dostęp do ochrony przed prześladowaniem i poważną krzywdą.
  - Zbadaj, czy dana część terytorium państwa jest:
    - bezpieczna
    - dostępna
    - można racjonalnie oczekiwać, że może on się tam osiedlić

WYTYCZNE

- ▶ *zwięzłe i przejrzyste wytyczne dotyczące różnych elementów rozpatrywania wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej*
- ▶ *wykorzystaj edytowalne pola, aby dodać odniesienia do krajowych przepisów, wytycznych i praktyk*

Zasady ogólne [\[powrót do listy kontrolnej\]](#)

Ramy prawne: konwencja genewska i dyrektywa w sprawie kwalifikowania

Należy podkreślić, że przyznanie ochrony międzynarodowej rozważa się jedynie w przypadkach, gdy kraj pochodzenia nie zapewnia żadnej ochrony; zastępuje ona zatem ochronę krajową.

Konwencja genewska z 1951 r. wraz protokołem z 1967 r. stanowią główne międzynarodowe instrumenty prawne w obszarze ochrony międzynarodowej, szczególnie w odniesieniu do statusu uchodźcy i zasady non-refoulement. Następnie dzięki przyjęciu dyrektywy w sprawie kwalifikowania, wprowadzono w UE nową formę ochrony, czyli ochronę uzupełniającą. W dyrektywie w sprawie kwalifikowania określono kryteria prawne dotyczące kwalifikowania do objęcia ochroną uzupełniającą i dodatkowo rozwinęto kryteria dotyczące nadawania statusu uchodźcy. W tym drugim przypadku wdrożenie przepisów dyrektywy w sprawie kwalifikowania powinno opierać się na pełnym i łącznym stosowaniu postanowień konwencji genewskiej.

Status uchodźcy i ochrona uzupełniająca zgodnie z dyrektywą w sprawie kwalifikowania:

„uchodźca” oznacza

obywatela państwa trzeciego lub bezpaństwowca, który na skutek uzasadnionej obawy przed prześladowaniem z powodu swojej rasy, religii, narodowości, przekonań politycznych lub przynależności do określonej grupy społecznej przebywa poza państwem swojego obywatelstwa lub poza państwem swojego dawnego miejsca stałego zamieszkania i nie może lub nie chce z powodu tej obawy korzystać z ochrony tego państwa, lub przebywając z takich samych powodów jak wyżej poza państwem swojego dawnego miejsca stałego zamieszkania, nie może lub nie chce z powodu tej obawy powrócić do tego państwa, i do którego nie ma zastosowania art. 12 [wyłączenie]

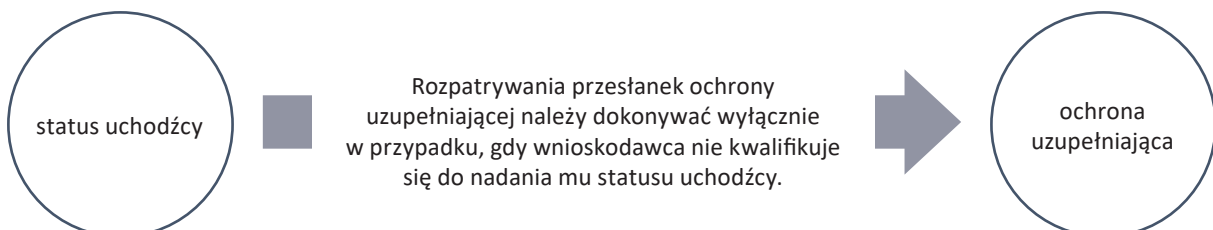
- Art. 2 lit. d) dyrektywy w sprawie kwalifikowania

„osoba kwalifikująca się do otrzymania ochrony uzupełniającej” oznacza

obywatela państwa trzeciego lub bezpaństwowca, który nie kwalifikuje się do uznania go za uchodźcę, lecz co do którego wykazano zasadnie, że jeśli wróci do swojego kraju pochodzenia, a w przypadku bezpaństwowca – do państwa swojego dawnego miejsca stałego zamieszkania, może mu rzeczywiście grozić poważna krzywda określona w art. 15 [kara śmierci lub egzekucja; tortury lub niehumanitarne lub poniżające traktowanie lub karanie; poważne indywidualne zagrożenie życia lub fizycznej integralności osoby cywilnej wynikające z masowego stosowania przemocy w sytuacjach międzynarodowych lub wewnętrznych konfliktów zbrojnych], i do którego nie ma zastosowania art. 17 ust. 1 i 2 [wyłączenie] oraz który nie może lub ze względu na takie ryzyko nie chce korzystać z ochrony tego państwa

- Art. 2 lit. f) dyrektywy w sprawie kwalifikowania

W pierwszej kolejności zawsze należy rozpatrzyć, czy dana osoba kwalifikuje się do otrzymania statusu uchodźcy. [\[powrót do listy kontrolnej\]](#)

Indywidualne okoliczności [\[powrót do listy kontrolnej\]](#)

Dyrektywa w sprawie kwalifikowania

Artykuł 4

Wnioski o udzielenie ochrony międzynarodowej należy zawsze rozpatrywać, a decyzje podejmować w sposób indywidualny, obiektywny i bezstronny.

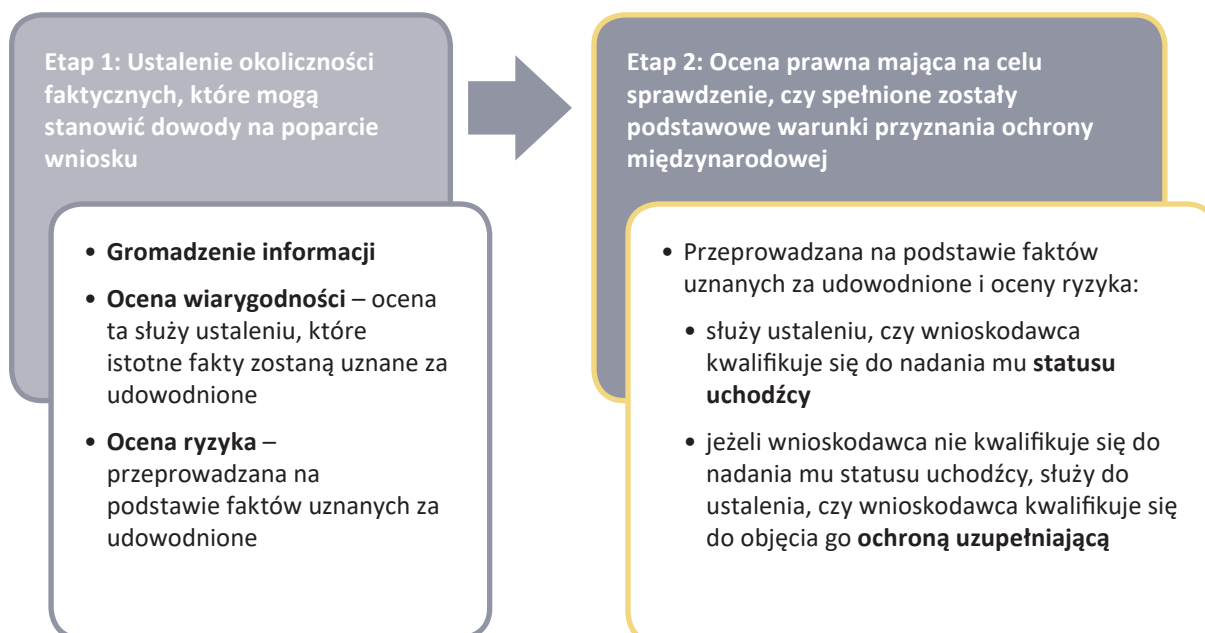
Podczas badania poszczególnych przypadków należy uwzględnić następujące kluczowe elementy:

- wszystkie istotne fakty odnoszące się do kraju pochodzenia istniejące w momencie podejmowania decyzji w sprawie wniosku;
- działania i zagrożenia, na które wnioskodawca jest lub mógłby być narażony;
- indywidualną sytuację wnioskodawcy, w tym takie czynniki, jak jego przeszłość, płeć i wiek;
- dostępność ochrony w kraju pochodzenia.

Potrzebę ochrony ocenia się w pierwszej kolejności w odniesieniu do obszaru kraju pochodzenia, z którego pochodzi wnioskodawca. Aby określić obszar kraju pochodzenia, z którego pochodzi wnioskodawca, ocenia się jak silne są jego powiązania z danym obszarem tego kraju. Obszar ten może być miejscem urodzenia wnioskodawcy, miejscem, w którym się wychowywał, lub innym obszarem, na którym się osiedlił i mieszkał, ma z nim zatem bliskie powiązania.

Proces decyzyjny [\[powrót do listy kontrolnej\]](#)

Proces decyzyjny można postrzegać jako proces dwuetapowy: ocena materiału dowodowego (ustalenie faktów) i ocena prawna (zastosowanie prawa). Po ustaleniu okoliczności faktycznych (zob. [Poradnik praktyczny EASO: Ocena materiału dowodowego](#)), urzędnik prowadzący postępowanie ocenia, czy spełnione są podstawowe warunki określone w dyrektywie w sprawie kwalifikowania dotyczące przyznania ochrony międzynarodowej. Niniejszy poradnik praktyczny koncentruje się na drugim etapie:

Etapy podejmowania decyzji zgodnie z wyrokiem TSUE w postępowaniu w sprawie M. M. (sprawa C-277/11)

Etap 1 powinien prowadzić do jasnego zrozumienia, które istotne fakty można uznać za udowodnione (ocena wiarygodności) i, w oparciu o te fakty, do oceny stopnia prawdopodobieństwa, że wnioskodawca może doznać traktowania, które stanowi prześladowanie lub poważną krzywdę (ocena ryzyka).

W drugim etapie urzędnik prowadzący postępowanie powinien do ustalonego stanu faktycznego i wyników oceny ryzyka zastosować odpowiednie przepisy prawne w sposób, jaki objaśniono w niniejszym poradniku.

„Poza krajem pochodzenia”: zakres podmiotowy i terytorialny [\[powrót do listy kontrolnej\]](#)

zakres podmiotowy

- Zgodnie z definicjami pojęć „uchodźca” i „osoba kwalifikująca się do otrzymania ochrony uzupełniającej” zakres podmiotowy dyrektywy w sprawie kwalifikowania ogranicza się do **obywateli państw trzecich lub bezpaństwowców**.

zakres terytorialny

- „Kraj pochodzenia” oznacza państwo(-a), którego(-ych) obywatelstwo posiada dana osoba, a w przypadku bezpaństwowców – państwo dawnego miejsca zwykłego pobytu stałego zamieszkania. Dana osoba musi przebywać **poza swoim krajem pochodzenia**.

Obywatel państwa trzeciego

Odniesienie do „obywatela państwa trzeciego” wiąże się z tym, że obywatele państw członkowskich UE nie są objęci zakresem podmiotowym dyrektywy w sprawie kwalifikowania.

Powinno być jasne, że każdy ma prawo do ubiegania się o objęcie ochroną międzynarodową. Jednak zgodnie z Protokołem (nr 24) w sprawie prawa azylu dla obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej, który stanowi część wersji skonsolidowanej Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, *z uwagi na poziom ochrony podstawowych praw i wolności przez państwa członkowskie Unii Europejskiej, państwa członkowskie należy uważać za bezpieczne państwa pochodzenia w ich wzajemnych stosunkach we wszystkich aspektach prawnych czy praktycznych związanych z kwestiami azylu.*

Szczególne okoliczności

Rozpatrywanie wniosków składanych przez obywateli państw członkowskich UE: Choć w praktyce może się to zdarzyć rzadko, w protokole określono, że wnioski składane przez obywateli państw członkowskich UE mogą być w pewnych określonych okolicznościach *rozpatrywane lub uznane jako możliwe do rozpatrzenia przez inne państwo członkowskie*. Zob. pełny tekst [tutaj](#).

Bezpaństwowcy, których państwo dawnego miejsca stałego zamieszkania to państwo członkowskie UE: Należy zauważyć, że bezpaństwowcy, których państwo (dawnego) miejsca stałego zamieszkania to państwo członkowskie UE, nie są wyraźnie uwzględnieni w zakresie protokołu nr 24.

Bezpaństwowiec

W Konwencji o statusie bezpaństwowców zdefiniowano „bezpaństwowca” jako *osobę, która nie jest uznawana za obywatela żadnego państwa zgodnie z obowiązującym w tych państwach prawem*. Zasady, zgodnie z którymi ustalana jest bezpaństwowość, należy wywieść z prawa międzynarodowego.

Zgodnie z dyrektywą w sprawie kwalifikowania bezpaństwowcom zapewnia się taką samą ochronę jak obywatelom państw trzecich.

Szczególne okoliczności

Istotne znaczenie może mieć uwzględnienie **art. 1 ust. D konwencji genewskiej i art. 12 ust. 1 dyrektywy w sprawie kwalifikowania** odnoszących się do ochrony lub pomocy otrzymywanej od organów lub agencji Organizacji Narodów Zjednoczonych innych niż Wysoki Komisarz Narodów Zjednoczonych ds. Uchodźców (UNHCR).

Jeśli taka ochrona lub pomoc ustały z jakichkolwiek powodów, a sytuacja takich osób nie została ostatecznie uregulowana zgodnie z odpowiednimi rezolucjami Zgromadzenia Ogólnego Narodów Zjednoczonych, osoby takie kwalifikują się tym samym do korzystania ze świadczeń określonych w dyrektywie w sprawie kwalifikowania.

Zgodnie z niektórymi krajowymi ramami prawnymi poszczególne osoby mogą uzyskać ochronę wyłącznie w oparciu o fakt ich bezpaństwowości.

Przepisy krajowe i praktyka krajowa

Znaczenie ustalenia kraju pochodzenia [\[powrót do listy kontrolnej\]](#)

Określenie państwa obywatelstwa lub poprzedniego miejsca stałego zamieszkania ma decydujące znaczenie.

Chociaż w wielu przypadkach państwo pochodzenia wnioskodawcy nie jest kwestią sporną, zdarzają się takie przypadki, w których kwestia ta ma zasadnicze znaczenie przy rozpatrywaniu wniosku. Urzędnicy prowadzący postępowanie mogą w tym względzie wziąć pod uwagę następujące elementy:

- Każde państwo określa w swoich przepisach, kto jest jego obywatelem.
- Ustalenie obywatelstwa danej osoby jest jednak trudniejsze niż zwykle zapoznanie się z ustawodawstwem danego kraju pochodzenia.
- Należy wziąć pod uwagę informacje o krajach pochodzenia w zakresie zarówno ustawodawstwa, jak i praktyki.

Państwo
obywatelstwa

- Po stwierdzeniu, że osoba ubiegająca się o udzielenie ochrony międzynarodowej jest bezpaństwowcem, należy określić poprzednie miejsce stałego zamieszkania tej osoby.
- „Miejsce stałego zamieszkania” oznacza, że osoba przebywała – zgodnie z prawem czy też nie – w danym państwie.
- W ocenie należy uwzględnić czas trwania pobytu w tym państwie i kiedy to było, a także związek osoby z danym państwem.
- W przypadku bezpaństwowców dopuszcza się możliwość wskazania kilku dawnych miejsc stałego zamieszkania.

Państwo stałego
zamieszkania

Szczególne okoliczności

Podwójne lub wielokrotne obywatelstwo: W przypadku podwójnego lub wielokrotnego obywatelstwa należy ocenić, czy którykolwiek z krajów obywatelstwa wnioskodawcy może udzielić mu ochrony. Jeżeli wnioskodawca ma dostęp do ochrony w którymkolwiek ze swoich krajów obywatelstwa, uznaje się, że nie zachodzi potrzeba udzielania mu ochrony międzynarodowej.

Obywatele, których miejsce zamieszkania jest w innym państwie: Inna możliwość jest taka, że wnioskodawca posiada obywatelstwo danego państwa, ale przez dłuższy czas jego miejscem pobytu

było inne państwo. W takich przypadkach urzędnik prowadzący postępowanie powinien ocenić, czy wnioskodawca kwalifikuje się jako uchodźca lub czy potrzebuje ochrony uzupełniającej w odniesieniu do kraju jego obywatelstwa.

Fakt, że wnioskodawca przebywał gdzie indziej, może być jednak istotny, jeżeli rozważa się zastosowanie koncepcji bezpiecznego państwa trzeciego.

Zrzeczenie się obywatelstwa: W przypadku, gdy wnioskodawca twierdzi, że zrzekł się swojego obywatelstwa, urzędnik prowadzący postępowanie powinien ocenić, jakie przepisy w zakresie zrzeczenia się obywatelstwa mają zastosowanie w danym państwie i czy działania wnioskodawcy mogły skutkować rzeczywistą utratą obywatelstwa. W drugim przypadku, jeżeli wnioskodawca nie posiada innego obywatelstwa, powinien zostać uznany za bezpaństwowca.

Poza krajem pochodzenia

Określenie „*poza krajem pochodzenia*” stanowi czysto fizyczne kryterium nieobecności.

Dyrektywa 2013/32/UE w sprawie wspólnych procedur udzielania i cofania ochrony międzynarodowej (dyrektywa proceduralna) precyzuje, że zawarte w niej przepisy stosuje się do wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej, z którymi wystąpiono na terytorium, w tym na granicy, na wodach terytorialnych lub w strefach tranzytowych państw członkowskich.

Oznacza to przykładowo, że osoba wnioskująca o objęcie ochroną w ambasadzie innego państwa, która znajduje się na terytorium jej kraju pochodzenia, nie byłaby objęta zakresem terytorialnym dyrektywy w sprawie kwalifikowania i dyrektywy proceduralnej.

Status uchodźcy: uzasadniona obawa przed prześladowaniem [\[powrót do listy kontrolnej\]](#)

Prześladowanie

Konwencja genewska	Dyrektywa w sprawie kwalifikowania	Przepisy krajowe
Artykuł 1 ust. A pkt 2	Artykuł 9 Artykuł 4 ust. 4	

W konwencji genewskiej nie zdefiniowano terminu „prześladowanie”. Pojęcie to jest elastyczne, dostosowywalne i wystarczająco otwarte, aby odzwierciedlało wciąż zmieniające się formy prześladowania.

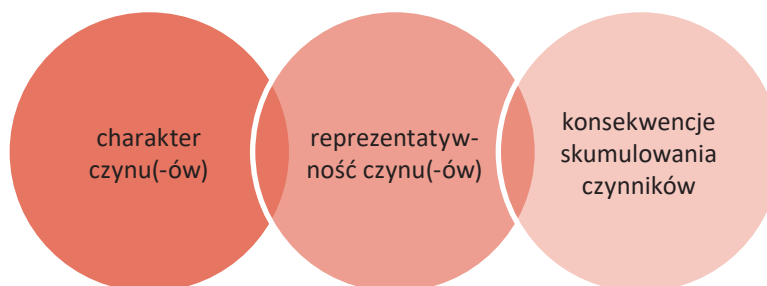
Aby działanie można było uznać za prześladowanie w rozumieniu dyrektywy w sprawie kwalifikowania, musi ono być:

a) **na tyle poważne** pod względem swojej istoty lub powtarzalności, by stanowić **poważne naruszenie podstawowych praw człowieka**, w szczególności praw, których przestrzeganie nie może zostać uchylone na mocy art. 15 ust. 2 europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności

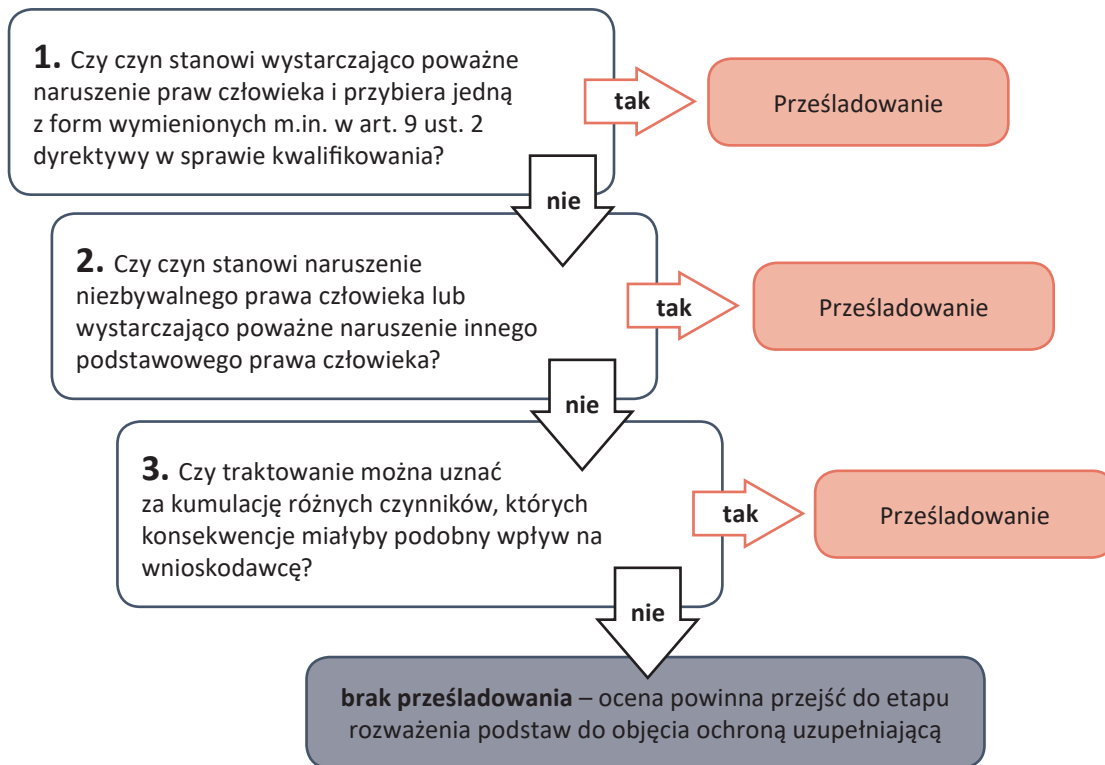
lub

b) **kumulacją różnych środków czynników**, w tym takich naruszeń praw człowieka, które są na tyle poważne, by oddziaływać na jednostkę **w sposób podobny** do określonego w lit. a)

Nie każde złe traktowanie jest zatem prześladowaniem. Elementy, które należy uwzględnić, aby ocenić, czy traktowanie osiągnęło poziom prześladowania, to:

Urzednicy prowadzący postępowanie mogą postępować zgodnie z trzyetapowym podejściem praktycznym, aby ocenić czy dane traktowanie stanowi prześladowanie:

Poniżej omówiono te etapy bardziej szczegółowo. Mają one służyć jako praktyczna pomoc dla urzędników prowadzących postępowanie. Aby ustalić, że dane traktowanie stanowi prześladowanie, zawsze musi być osiągnięty próg poważnego naruszenia zgodnie z art. 9 ust. 1 dyrektywy w sprawie kwalifikowania.

1. Czy akt jest wystarczająco poważnym naruszeniem praw człowieka i przybiera jedną z następujących form? [\[powrót do listy kontrolnej\]](#)

W art. 9 ust. 2 dyrektywy w sprawie kwalifikowania wyraźnie wskazano niektóre formy mogące kwalifikować się jako prześladowanie w przypadku osiągnięcia wymaganych progów określonych w art. 9 ust. 1 lit. a) lub b) dyrektywy w sprawie kwalifikowania:

- a. **akty przemocy fizycznej lub psychicznej, w tym akty przemocy seksualnej.** Akty przemocy fizycznej lub psychicznej kwalifikują się jako prześladowanie jeżeli swoim nasileniem w znacznym stopniu naruszają integralność fizyczną danej osoby lub jej zdolność do niezależnego podejmowania decyzji;
- b. **środki prawne, administracyjne, policyjne lub sądowe, które same w sobie są dyskryminujące lub które są stosowane w sposób dyskryminujący;**
- c. **postępowanie sądowe lub karanie, które są nieproporcjonalne lub dyskryminujące;**

Szczególne okoliczności

Czy ściganie może kwalifikować się jako prześladowanie?

Ponieważ celem ochrony międzynarodowej nie jest umożliwienie osobom uniknięcia sprawiedliwości w ich kraju pochodzenia, ściganie lub kara za przestępstwo nie oznaczają zwykle, że osoba kwalifikuje się jako uchodźca.

Ściganie może jednak kwalifikować się jako prześladowanie i skutkować kwalifikacją osoby jako uchodźcy, jeżeli miałby zastosowanie co najmniej jeden z następujących warunków, a konsekwencje byłyby wystarczająco poważne:

- jest prowadzone z naruszeniem przepisów prawa;
- jest dyskryminujące. Wyraźnym przykładem byłoby ściganie z przyczyn związanych z rasą, religią, obywatelstwem, przynależnością do określonej grupy społecznej lub z poglądami politycznymi;

- kara jest wykonywana w sposób dyskryminacyjny;
- kara jest nieproporcjonalna;
- kara jest równa prześladowaniu.

Należy również zauważyć, że oprócz obawy przed ściganiem, wnioskodawca może żywić uzasadnioną obawę przed prześladowaniem na innej podstawie. W takich przypadkach należy zwrócić szczególną uwagę na potencjalne podstawy do wykluczenia.

d. odmowa sądowego środka zaskarżenia, której skutkiem jest kara nieproporcjonalna lub dyskryminująca;

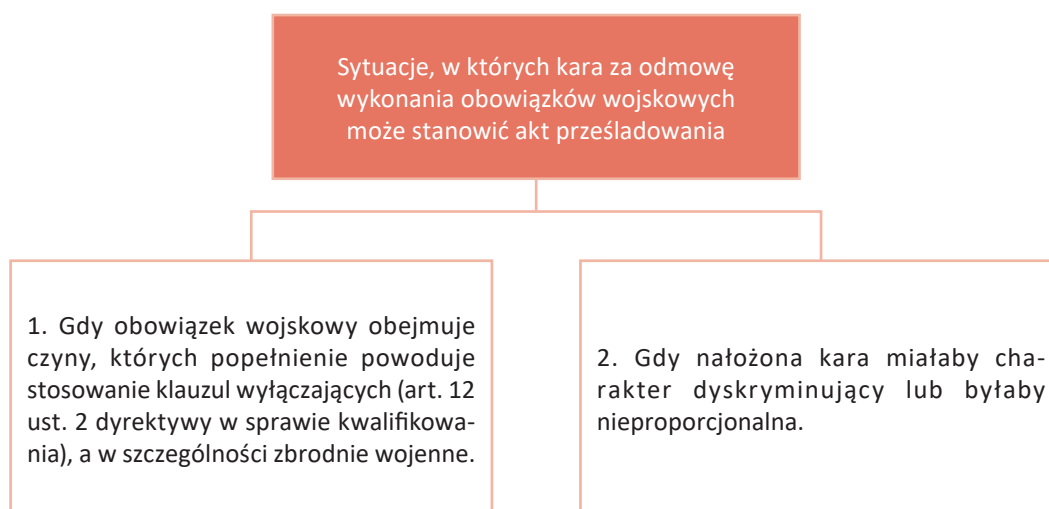
e. ściganie lub kara za odmowę odbycia służby wojskowej podczas konfliktu, jeżeli odbycie służby wojskowej pociągałoby za sobą dokonywanie przestępstw lub czynów stanowiących podstawę wykluczenia;

Szczególne okoliczności

Czy kara za odmowę odbycia służby wojskowej może się kwalifikować jako prześladowanie?

Istnieją dwie sytuacje, w których kara za odmowę wypełnienia obowiązków wojskowych może stanowić akt prześladowania.

Pierwszy scenariusz wyraźnie określono jako możliwą formę prześladowania w art. 9 ust. 2 dyrektywy w sprawie kwalifikowania.

Obejmuje on sytuacje, w których wnioskodawca miałby tylko pośrednio uczestniczyć w popełnianiu zbrodni wojennych, np. zapewniając wsparcie mające znaczący wpływ na przygotowywanie do popełnienia tych zbrodni lub ich popełnienie. Co więcej, nie dotyczy to wyłącznie sytuacji, w których ustalono, że zbrodnie wojenne już popełniono, lecz również takich, w których w wystarczający sposób uprawdopodobniono rzeczywiste ryzyko bycia zaangażowanym w popełnienie takich zbrodni.

W ocenie należy również uwzględnić dostępność alternatywy odmowy odbycia służby wojskowej, dzięki której wnioskodawca mógł uniknąć uczestnictwa w domniemanych zbrodniach wojennych.

Dodatkowe wytyczne dotyczące uchylania się od służby wojskowej przedstawiono poniżej w części „Powody prześladowania” (opinia polityczna).

f. czyny związane z kwestiami płci i wieku (dzieci).

Czyny wymierzone w osoby ze względu na płeć mogą obejmować np. przemoc seksualną, okaleczanie narządów płciowych, przymusową aborcję, przymusową sterylizację itp. Czyny takie mogą być popełniane z różnych powodów, w tym powiązanych z rasą, religią, narodowością, opinią polityczną. U ich podstaw mogą również leżeć przyczyny związane z płcią i z przynależnością do określonej grupy społecznej (zob. szczególne okoliczności w sekcji „Powody prześladowania” (przynależność do określonej grupy społecznej) – poniżej).

Czyny wymierzone w dzieci mogą obejmować np. rekrutację nieletnich do sił zbrojnych, handel dziećmi, prostytutkę dziecięcą itp. Mogą one obejmować naruszenie poszczególnych praw dziecka, takich jak prawa określone w [Konwencji o prawach dziecka](#) i protokołach opcjonalnych do tej konwencji.

Jeżeli czyn nie jest objęty zakresem co najmniej jednej z powyższych form, urzędnik prowadzący postępowanie powinien mimo to przejść do rozważań w ramach etapu 2.

2. Czy akt stanowi naruszenie niederogowalnego prawa człowieka lub wystarczająco poważne naruszenie innego podstawowego prawa człowieka? [\[powrót do listy kontrolnej\]](#)

a. Które prawa?

„**Niederogowalne prawa człowieka**” odnoszą się do praw absolutnie podstawowych, które nie mogą podlegać żadnej derogacji, nawet na czas wojny lub niebezpieczeństwa. W art. 15 ust. 2 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności przedstawiono wykaz praw, których nie wolno uchylić w żadnych okolicznościach:

prawo do życia (z wyjątkiem śmierci spowodowanej prowadzonymi zgodnie z prawem działaniami wojennymi)

zakaz tortur lub niehumanicznego lub poniżającego traktowania lub karania

zakaz niewolnictwa i pracy przymusowej

zasada leaglizmu w prawie karnym (można stwierdzić popełnienia przestępstwa ani wymierzać kary bez wcześniej istniejącego prawa karnego)

Inne „podstawowe prawa człowieka” można znaleźć w stosownych instrumentach dotyczących praw człowieka, takich jak:

- Powszechna deklaracja praw człowieka
- Międzynarodowy pakt praw obywatelskich i politycznych (ICCPR): można zauważyć, że w ICCPR również wskazano niektóre prawa jako niederogowalne. Poza prawami określonymi w art. 15 ust. 2 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności obejmują one:
  - zakaz pozbawiania wolności z powodu niemożności wywiązania się ze zobowiązań umownych;
  - prawo do uznawania wszędzie podmiotowości prawnej osoby;
  - wolność myśli, sumienia i wyznania: wolność uzewnętrzniania wyznania lub przekonań może podlegać jedynie takim ograniczeniom, które są przewidziane przez ustawę i są konieczne dla ochrony bezpieczeństwa publicznego, porządku, zdrowia lub moralności publicznej albo podstawowych praw i wolności innych osób.
- Międzynarodowa konwencja w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji rasowej
- Konwencja w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet
- Konwencja o prawach dziecka
- Konwencja o prawach osób niepełnosprawnych

Aby zdecydować, czy prawa człowieka wymienione w powyższych instrumentach można uznać za kwalifikujące się jako „podstawowe”, należy zbadać, czy są to prawa o fundamentalnym znaczeniu i czy przysługują każdej osobie w sposób wrodzony.

b. Jak poważne naruszenie?

Aby ocenić, czy naruszenie podstawowych praw jest wystarczająco poważne, urzędnik prowadzący postępowanie powinien przyrzeć się, czy i w jakim stopniu złe traktowanie wpływa na możliwość korzystania z odpowiedniego prawa.

Jeżeli czyn nie jest objęty powyższym zakresem, urzędnik prowadzący postępowanie powinien przejść do etapu 3.

3. Czy traktowanie można uznać za kumulację różnych czynników, których konsekwencje miałyby podobny wpływ na wnioskodawcę? [\[powrót do listy kontrolnej\]](#)

Traktowanie może również stanowić prześladowanie, jeżeli jest kumulacją różnych czynników, które wspólnie i czasami w połączeniu z innymi niekorzystnymi osobistymi okolicznościami lub przy uwzględnieniu ogólnego kontekstu, wpływają na osobę w sposób podobny do naruszania jej podstawowych praw.

W „podobny” sposób nie oznacza w „taki sam” sposób i może tu być wystarczający niższy próg w stosunku do poważnego naruszenia. Ocenę należy prowadzić na zasadzie poszczególnych przypadków, uwzględniając indywidualne okoliczności wnioskodawcy.

Takie różne czynniki mogą np. prowadzić do naruszania praw gospodarczych, społecznych i kulturalnych wnioskodawcy, takich jak prawo do nauki, do zdrowia, do pracy, do zabezpieczenia społecznego, do uczestniczenia w życiu kulturalnym itp.

Uzasadniona obawa [\[powrót do listy kontrolnej\]](#)

W kontekście azylu pojęcie „uzasadnionej obawy” można postrzegać jako obejmujące dwa aspekty, które często określa się jako elementy „subiektywny” i „obiektywny”. Ocena koncentruje się na tym, czy obawa jest „uzasadniona” (tj. na elemencie obiektywnym).

„Obawa”

Obawę można zdefiniować jako niepokojące uczucie powstałe ze względu na zbliżającą się krzywdę, niezależnie czy zagrożenie jest rzeczywiste, czy wymaginowane.

Subiektywny aspekt odnosi się zatem do odczuwanej przez wnioskodawcę obawy.

Należy podkreślić, że u poszczególnych osób występują różne reakcje psychologiczne, w tym w obliczu tej samej sytuacji. Doświadczenie obawy jest nierozdzielnie związane z takimi czynnikami jak osobowość, wiek, środowisko społeczne i kulturowe oraz wcześniejsze doświadczenia wnioskodawcy. Urzędnicy prowadzący postępowanie powinni uwzględnić osobistą sytuację wnioskodawcy, jak również wyrażaną obawę, która wynika z jego wypowiedzi.

Ponieważ obawa przed powrotem do swojego państwa może wynikać z wielu różnych przyczyn, niekoniecznie wszystkie z nich muszą być związane z prześladowaniem w rozumieniu dyrektywy w sprawie kwalifikowania. Ponadto nie jest konieczne ustalenie, że obawa przez prześladowaniem jest dominującym motywem wnioskodawcy, o ile można taką obawę zidentyfikować.

Szczególne okoliczności

Gdy wnioskodawca nie wyraża obawy: W niektórych przypadkach wnioskodawca może nie stwierdzać wyraźnie, że odczuwa obawę. W innych przypadkach może on nawet twierdzić, że takiej obawy nie odczuwa. Brak obawy można jednak uznać za nieistotny, jeżeli okoliczności uzasadniałyby w sposób obiektywny, że każda osoba znajdująca się w danej sytuacji byłaby narażona na zagrożenie.

„Uzasadniona”

Aby obawę można było uznać za „uzasadnioną”, należy subiektywną obawę wnioskodawcy uzasadnić w sposób obiektywny.

Ponieważ element „uzasadnienia” w definicji uchodzić dotyczy stopnia prawdopodobieństwa, z jakim wnioskodawca może doświadczyć prześladowania, jest on głównie kwestią faktycznej oceny ryzyka (zob. [Poradnik praktyczny EASO: Ocena materiału dowodowego](#)). Podczas tej oceny urzędnik prowadzący postępowanie powinien rozważyć indywidualną sytuację wnioskodawcy w świetle informacji dotyczących ogólnej sytuacji w jego kraju pochodzenia (np. sytuacji politycznej, religijnej, społecznej lub związanej z bezpieczeństwem). Istotne mogą być w tym względzie informacje dotyczące prześladowania członków rodziny wnioskodawcy lub osób znajdujących się w podobnej co on sytuacji.

Aby ocenić „uzasadniony” charakter jako wymóg prawny, należy wziąć pod uwagę następujące kwestie:

- ✓ Po pierwsze, należy zauważyć, że ocena skupia się na tym, czy obawa taka jest uzasadniona **w momencie podejmowania decyzji dotyczącej wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej**, tj. uzasadniona obawa

wnioskodawcy musi mieć bieżący charakter. Okoliczności stojące za ucieczką danej osoby mogą się z czasem zmienić lub ustać, lub wręcz przeciwnie, mogą pojawić się po opuszczeniu przez nią kraju (zob. sekcja poniżej dotycząca „Potrzeby ochrony międzynarodowej powstałej na miejscu”).

- ✓ Po drugie, „uzasadniona obawa” opiera się na ocenie ryzyka, która **odnosi się do przyszłości**. Z uwagi na nieodłącznie trudności w przewidywaniu co mogłoby się wydarzyć, gdyby wnioskodawca powrócił do kraju, ryzyko subiektywnej oceny jest w tym względzie wysokie. Jest zatem niezwykle ważne, aby ocena uzasadnionej obawy opierała się na obiektywnej metodyce i aby unikać w tym zakresie spekulacji. Metodę taką dotyczącą faktycznego aspektu tej oceny można znaleźć w *Poradniku praktycznym EASO: Ocena materiału dowodowego*.

Szczególne okoliczności

Doświadczenie prześladowania w przeszłości: Sam fakt, iż wnioskodawca był w przeszłości ofiarą prześladowań, nie oznacza, że narażony jest na takie ryzyko w przyszłości. Doświadczenie prześladowania lub zagrożenie prześladowaniem w przeszłości stanowiłoby jednak poważne przesłanki do uznania uzasadnionej obawy. W takim przypadku na urzędniku prowadzącym postępowanie będzie spoczywał ciężar wykazania, że prześladowanie nie powtórzy się, jeżeli wnioskodawca wróci do swojego kraju.

Ponadto, w zależności od praktyki krajowej, mogą wystąpić przypadki, w których potwierdzono, że krzywda się już nie powtórzy, ale doznane w przeszłości prześladowanie mogło mieć na tyle **okrutny charakter**, że krzywdę uznaje się za trwałą. W takiej sytuacji nie można oczekiwać od wnioskodawcy, aby powrócił do miejsca prześladowania, gdyż powrót może doprowadzić go do psychologicznego cierpienia o tak samo poważnym charakterze jak samo prześladowanie.

Z drugiej strony, urzędnicy prowadzący postępowanie muszą mieć na względzie, że **dotychczasowy brak prześladowań nie oznacza, że nie mogą one wystąpić w przyszłości**. Obawa wnioskodawcy może być uzasadniona niezależnie od jego dotychczasowych i bieżących doświadczeń.

Ryzyko, że po powrocie wnioskodawca będzie ofiarą prześladowań, powinno jednak zawsze być ryzykiem indywidualnym.

Status uchodźcy: powody prześladowania [\[powrót do listy kontrolnej\]](#)

Konwencja genewska	Dyrektywa w sprawie kwalifikowania	Przepisy krajowe
Artykuł 1 ust. A pkt 2	Artykuł 10	

W konwencji genewskiej przewidziano pięć powodów prześladowania, na podstawie których przyznaje się status uchodźcy: rasa, religia, narodowość, przynależność do określonej grupy społecznej i poglądy polityczne. Powody te nie wykluczają się wzajemnie i w danym przypadku może mieć znaczenie więcej niż jedna przyczyna.

Istotne jest również, aby zauważyć, że przyczyną prześladowania może nie być rzeczywista cecha wnioskodawcy, lecz cecha mu przypisywana.

Ponadto wszystkie poniższe powody mogą być powiązane z działaniem, jak i z brakiem działania wnioskodawcy.

W ocenie nie można opierać się na założeniu, że dana osoba mogła uniknąć prześladowania, powstrzymując się od niektórych praktyk związanych z tymi przyczynami, np. od praktyk religijnych, od wyrażania tożsamości płciowej, orientacji seksualnej lub opinii politycznej.

Rasa [\[powrót do listy kontrolnej\]](#)

Zgodnie z dyrektywą w sprawie kwalifikowania pojęcie **rasy** obejmuje w szczególności takie aspekty, jak:

kolor skóry	pochodzenie	przynależność do szczególnej określonej grupy etnicznej
-------------	-------------	---

Kolor skóry wiąże się z tradycyjną definicją rasy, którą stosuje się, aby odnieść się do głównych grup ludzkości według ich cech fizycznych i wyglądu fizycznego.

Pochodzenie odnosi się do grup, które łączą wspólni przodkowie, np. członków plemienia, klanu, kasty, określonych społeczności charakteryzujących się posiadaniem dziedzictwa.

Nie ma wspólnie uzgodnionej definicji **grupy etnicznej**, postrzega się ją jednak ogólnie jako społeczność (w tym mniejszość lub lud tubylczy) o wspólnych cechach, takich jak język, religia, wspólna historia, kultura, zwyczaje i obyczaje, styl życia, miejsce zamieszkania itp.

Etniczność to cecha, którą można rozważać w ramach rasy, jak i w ramach narodowości (zob. podsekcja „Narodowość” poniżej).

Religia [\[powrót do listy kontrolnej\]](#)

Zgodnie z dyrektywą w sprawie kwalifikowania pojęcie **religii** obejmuje w szczególności takie aspekty, jak:

posiadanie przekonań o charakterze teistycznym, nieateistycznym i ateistycznym	prywatne lub publiczne uczestniczenie lub nieuczestniczenie w formalnych – indywidualnych lub wspólnotowych – praktykach religijnych	uczestniczenie lub nieuczestniczenie w innych czynnościach religijnych czy wyrażaniu poglądów
uczestniczenie lub nieuczestniczenie w formach indywidualnych lub wspólnotowych zachowań opartych na wierzeniach religijnych lub nakazanych takimi wierzeniami		

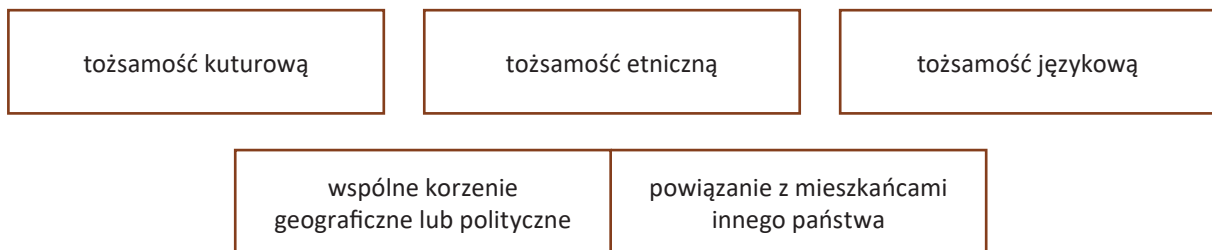
Definicja przesłanki związanej z religią zawarta w dyrektywie w sprawie kwalifikowania jest szeroka i elastyczna, w tym obejmuje zachowania oparte na wierzeniach religijnych lub nakazane takimi wierzeniami, które mogą mieścić w sobie codzienne zachowania, styl życia oraz zwyczaje i obyczaje społeczności.

Istotna w tej przesłance jest również ocena prawa do niepraktykowania religii, do ateizmu lub do zmiany religii. Obejmuje ona również możliwość publicznego praktykowania religii, w tym prawo do szerzenia wiary poprzez nawracanie.

Należy jednak zauważyć, że realizowanie szkodliwych praktyk religijnych, które mogą naruszać integralność fizyczną lub psychiczną danej osoby, nie wchodzi w zakres ochrony, o której mowa w międzynarodowych prawach człowieka i prawie uchodźczym.

Narodowość [\[powrót do listy kontrolnej\]](#)

Zgodnie z dyrektywą w sprawie kwalifikowania pojęcie **narodowości** nie ogranicza się do **obywatelstwa** lub jego braku, lecz obejmuje w szczególności **przynależność do grupy określonej przez:**

Jeżeli chodzi o tożsamość etniczną, przesłanki narodowości i rasy często się pokrywają (zob. podsekcję „Rasa” powyżej).

Należy zauważyć, że prześladowanie osoby z powodu bycia bezpaństwowcem rozważa się w ramach tej przesłanki.

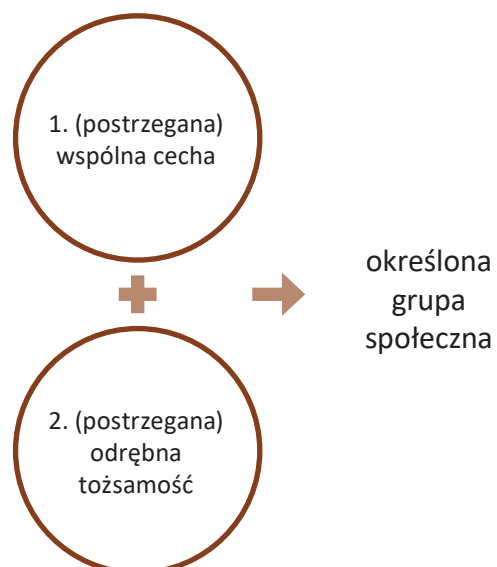
Przynależność do określonej grupy społecznej [\[powrót do listy kontrolnej\]](#)

Pojęcie „określonej grupy społecznej” rozumiane jest jako przesłanka elastyczna, poddająca się modyfikacjom wraz z upływającym czasem. Aby zachować jednak integralność konwencji genewskiej i dyrektywy w sprawie kwalifikowania oraz aby zapewnić, że zakres tego pojęcia nie sprawi, że inne powody staną się zbyteczne, nie można interpretować tej przesłanki jako kategorii obejmującej wszystkie inne.

Zgodnie z dyrektywą w sprawie kwalifikowania grupę uznaje się za określoną grupę społeczną, jeśli:

- członkowie takiej grupy mają jakąś wspólną nieusuwalną cechę wrodzoną lub przeszłość lub charakteryzują się jakimś wspólnym rysem lub przekonaniem na tyle istotnym z punktu widzenia tożsamości lub sumienia, że nie należy nikogo zmuszać do wyrzeczenia się go, oraz
- grupa ta posiada odrębną tożsamość w danym państwie, ponieważ jest postrzegana przez otaczające społeczeństwo jako inna.

Elementy te wyjaśniono bardziej szczegółowo poniżej.

Wspólna cecha

Wspólna cecha musi być:

- **cechą wrodzoną:** zazwyczaj są to cechy, z którymi człowiek się rodzi (np. płeć biologiczna i społeczno-kulturowa), należy jednak zauważyć, że cechy te nie muszą być niezmiennie lub niemożliwe do zmienienia; lub
- **wspólną niezmienną przeszłością:** taką jak dziedzictwo, pochodzenie społeczne lub wykształcenie lub przeszłe doświadczenia; lub
- musi charakteryzować się jakimś wspólnym rysem lub przekonaniem na tyle **istotnym z punktu widzenia tożsamości lub sumienia**, że nie należy nikogo zmuszać do wyrzeczenia się go.

Sam fakt prześladowania nie może być jedynym elementem stwierdzającym o przynależności do „określonej grupy społecznej”, gdyż byłoby to pozbawieniem tej przesłanki jakiegokolwiek znaczącej treści.

Członkowie grupy, którzy mają wspólną cechę, nie muszą się znać, ich grupa nie musi być spójna a oni nie muszą być w jakikolwiek sposób połączeni ze sobą. Nie jest istotna również wielkość grupy.

Postrzeżenie jako odrębnej

Postrzeżenie grupy jako odrębnej nie niesie samo w sobie negatywnych konotacji.

Na postrzeżenie przez otaczające społeczeństwo mogą mieć wpływ kultura, zwyczaje lub tradycje. Oznacza to, że aby dokonać oceny tego kryterium, urzędnicy prowadzący postępowanie muszą należycie uwzględnić istotne informacje na temat kraju pochodzenia. Kryterium „odrębnej tożsamości” może być spełnione względem jednego kraju, a nie innego.

Istnienie prawa karnego, które jest skierowane do poszczególnych osób, byłoby pomocne w ustaleniu, że dane osoby należy postrzegać jako tworzące określoną grupę społeczną. Praktyki dyskryminacyjne mogą również stanowić wyznacznik spełnienia kryterium „odrębnej tożsamości”.

Szczególne okoliczności

Płeć, tożsamość płciowa i orientacja seksualna

Aby zdefiniować określoną grupę społeczną, należy poświęcić szczególną uwagę kwestiom związanym z **płcią, w tym z tożsamością płciową i orientacją seksualną**, które mogą mieć związek z pewnymi umocowanymi przez prawo tradycjami i zwyczajami, które prowadzą np. do okaleczania narządów płciowych, przymusowej sterylizacji lub przymusowej aborcji, o ile są one związane z uzasadnioną obawą wnioskodawcy przed prześladowaniem.

Orientacja seksualna / tożsamość płciowa: rozumiana jest jako zdolność każdej osoby do głębokiego uczuciowego, emocjonalnego lub seksualnego pociągu lub intymnych i seksualnych związków z osobami innej płci lub tej samej płci lub różnych płci. Można ją rozumieć jako kontinuum rozciągające się od pełnej heteroseksualności na jednym końcu do pełnej homoseksualności na drugim końcu; pomiędzy nimi znajduje się biseksualizm. Rozumienie orientacji seksualnej znacznie się różni w poszczególnych krajach i kulturach.

Orientacja seksualna jest wrodzoną cechą danej osoby i niewątpliwie może stanowić wspólną cechę służącą zdefiniowaniu określonej grupy społecznej.

Należy zauważyć, że orientacji seksualnej nie należy rozumieć jako obejmującej czyny uznawane za karalne w świetle prawa krajowego państw członkowskich.

Tożsamość płciowa: odnosi się do głęboko odczuwanego wewnętrznego i indywidualnego doświadczenia płci społeczno-kulturowej, która może, ale nie musi odpowiadać płci określonej przy urodzeniu, włączając w to osobiste odczucie własnej cielesności (które może prowadzić do dobrowolnej modyfikacji wyglądu zewnętrznego lub biologicznych funkcji metodami medycznymi, chirurgicznymi lub innymi) i inne formy wyrażania własnej płciowości przez ubiór, mowę i sposoby zachowania.

Płeć społeczno-kulturowa osoby wykracza poza jej płeć biologiczną. Jest to społeczny, kulturowy i psychologiczny twór, który społeczeństwa tworzą w oparciu o płeć biologiczną i odnosi się do „ról” przypisywanych obydwu płciom.

W prześladowanie ze względu na płeć społeczno-kulturową, tożsamość płciową i orientację seksualną często zaangażowane są podmioty niepubliczne, w tym rodzina wnioskodawcy.

Dodatkowe wytyczne dotyczące grup, które mogą stanowić określone grupy społeczne, mogą istnieć na szczeblu krajowym

Krajowe wytyczne

Poglądy polityczne [\[powrót do listy kontrolnej\]](#)

Zgodnie z dyrektywą w sprawie kwalifikowania pojęcie **poglądów politycznych** obejmuje w szczególności:

posiadanie opinii, idei myśli lub przekonania...

...w kwestii dotyczącej podmiotów potencjalnie dopuszczających się prześladowania oraz ich polityki lub metod...

...bez względu na to, czy wnioskodawca działał zgodnie z tą opinią, ideą myślą lub tym przekonaniem

Istotnym aspektem definicji zawartej w dyrektywie w sprawie kwalifikowania jest to, że poglądy polityczne mogą stanowić podstawę prześladowania nie tylko przez państwo, lecz również przez podmioty niepubliczne. Jest to szersze ujęcie obejmujące nie tylko poglądy jednostki na oficjalną politykę rządu i może odnosić się do treści polityki, a także do metod ich osiągnięcia przez jakikolwiek potencjalny podmiot dopuszczający się prześladowania.

Szczególne okoliczności

Uchylanie się od służby wojskowej: Szczególnym przypadkiem w ramach powodu związanego z poglądami politycznymi może być uchylanie się od służby wojskowej. Aby uznać to za istotny powód prześladowania, uczestniczenie w działaniach wojskowych powinno być sprzeczne z rzeczywistymi przekonaniem politycznymi, religijnymi lub moralnymi wnioskodawcy. Wytyczne dotyczące oceny, czy kara za takie uchylanie się stanowi prześladowanie, przedstawiono powyżej w ramach szczególnych okoliczności w sekcji „Prześladowanie”.

Urzednicy państwowi: Podmioty dopuszczające się prześladowania mogą uważać, że poglądy polityczne urzędników państwowych powinny być przychylnie rządowi.

Fakt opuszczenia kraju: W niektórych przypadkach sam fakt nielegalnego opuszczenia kraju pochodzenia lub nielegalne przebywanie za granicą może być postrzegane przez władze kraju pochodzenia jako posiadanie określonych poglądów politycznych.

Związek przyczynowy / „z przyczyn wynikających z” [\[powrót do listy kontrolnej\]](#)

Konwencja genewska	Dyrektywa w sprawie kwalifikowania	Przepisy krajowe
Artykuł 1 ust. A pkt 2	Artykuł 9 ust. 3	

Akty prześladowania nie stanowią same w sobie przyczyny kwalifikacji danej osoby jako uchodźcy, chyba że zostały popełnione z co najmniej jednego powodu wskazanego powyżej. Musi istnieć związek przyczynowy między powodem a prześladowaniem lub brakiem ochrony przed takim prześladowaniem.

Związek przyczynowy może stanowić:

- **Powiązanie z aktami prześladowania:** W takim przypadku obawa wnioskodawcy przed prześladowaniem jest związana z jego (rzeczywistą lub przypisywaną mu) rasą, religią, narodowością, przynależnością do określonej grupy społecznej lub poglądami politycznymi.
- **Powiązanie z brakiem ochrony:** Istnieją przypadki, gdy prześladowanie może występować z przyczyn spoza zakresu definicji uchodźcy, ale podmioty udzielające ochrony tolerują je, zachęcają do niego lub nie zapobiegają mu z jednego z pięciu wymienionych powodów. Wymóg zakładający związek przyczynowy byłby zatem spełniony w związku z brakiem ochrony.

Wnioskodawca może nie być w stanie wykazać prześladowczych intencji lub motywów ze strony podmiotów dopuszczających się prześladowania. Nie można realnie oczekiwać, że prześladowcy jasno się określą, przyjmą odpowiedzialność za swoje czyny lub wyszczególnią swoje motywy. Jednakże właściwe wnioski można wywieść na podstawie elementów związanych z okolicznościami.

Szczególne okoliczności

Wielość motywów: Mogą istnieć inne przyczyny prześladowania oprócz powodów związanych z rasą, religią, narodowością, przynależnością do określonej grupy społecznej lub poglądami politycznymi. Istotne jest, aby mieć na uwadze, że jeden z pięciu powodów nie musi być wyłącznym motywem takich czynów, aby można było ustalić wymagany związek przyczynowy.

Ochrona uzupełniająca [\[powrót do listy kontrolnej\]](#)

Dyrektywa w sprawie kwalifikowania	Przepisy krajowe
Artykuł 2 lit. f)	

Jak sugeruje nazwa, ochrona uzupełniająca powinna służyć jako dodatkowa forma ochrony międzynarodowej, która pełni funkcję uzupełniającą w stosunku do statusu uchodźcy. Oznacza to, że **danej osobie należy przyznać ochronę uzupełniającą wyłącznie wtedy, gdy nie spełnia ona wymogów koniecznych do otrzymania statusu uchodźcy.**

Na początku należy wyjaśnić dwie kwestie związane z ochroną uzupełniającą: „rzeczywiste ryzyko” i „poważna krzywda”.

Rzeczywiste ryzyko

„Rzeczywiste ryzyko” odnosi się do standardu dowodu stosowanego w ocenie ryzyka w przypadku ochrony uzupełniającej. Jest to ocena faktyczna, a jej interpretacja odpowiada „**uzasadnionemu stopniowi prawdopodobieństwa**” (zob. *Poradnik praktyczny EASO: Ocena materiału dowodowego*).

Poważna krzywda

„Poważna krzywda” określa charakter i intensywność (powagę) ingerencji w prawa danej osoby. Aby taka ingerencja była „poważna”, musi ją charakteryzować wystarczający stopień intensywności. Ponadto nie może to być każdy rodzaj krzywdy, dyskryminacji lub naruszenia praw. W art. 15 dyrektywy w sprawie kwalifikowania określono odpowiedni zakres „poważnej krzywdy” w następujących przepisach:

Poważna krzywda obejmuje:

a) karę śmierci lub egzekucję; lub

b) tortury lub niehumanitarne lub poniżające traktowanie lub karanie wnioskodawcy w kraju jego pochodzenia; lub

c) poważne indywidualne zagrożenie życia lub fizycznej integralności osoby cywilnej wynikające z masowej stosowania przemocy w sytuacjach międzynarodowych lub wewnętrznych konfliktów zbrojnych.

Wymienione rodzaje krzywdy same w sobie wskazują na wystarczający stopień intensywności.

Między poszczególnymi przepisami nie istnieje żaden ustalony porządek hierarchiczny lub chronologiczny. Jeżeli zastosowanie zdaje się mieć więcej niż jeden przepis art. 15 dyrektywy w sprawie kwalifikowania, urzędnik prowadzący postępowanie powinien zastosować ten przepis, który najlepiej odpowiada danemu przypadkowi. Nie można wykluczyć, że w niektórych przypadkach wiążącą podstawą do przyznania ochrony uzupełniającej stanowi więcej niż jeden powód.

Kara śmierci lub egzekucja [\[powrót do listy kontrolnej\]](#)

Dyrektywa w sprawie kwalifikowania	Przepisy krajowe
Artykuł 15 lit. a)	

Na podstawie art. 15 dyrektywy w sprawie kwalifikowania karę śmierci jako taką i niezależnie od okoliczności uznaje się za poważną krzywdę. Kara nie musi być już nałożona. Samo istnienie rzeczywistego ryzyka, że po powrocie na wnioskodawcę może zostać nałożona kara śmierci może być uznane za wystarczające, aby uzasadnić konieczność przyznania ochrony uzupełniającej.

Poprzez dodanie terminu „egzekucja” zasugerowano, że art. 15 lit. a) obejmuje również umyślne zabicie danej osoby przez podmioty niepubliczne sprawujące pewien rodzaj władzy. Może on również obejmować egzekucję pozasądową, musi być jednak obecny element umyślnej i sformalizowanej kary.

Szczególne okoliczności

Moratorium na wykonywanie kary śmierci: W przypadkach gdy obowiązuje moratorium na wykonywanie kary śmierci, ale kara śmierci sama w sobie nie została zniesiona, wciąż może istnieć dla wnioskodawcy rzeczywiste ryzyko kary śmierci lub egzekucji.

Jeżeli nie można wykluczyć rzeczywistego ryzyka wykonania kary śmierci, może również istnieć prawdopodobieństwo, że spowoduje to obawę lub cierpienie porównywalne do poważnej krzywdy określonej w art. 15 lit. b) dyrektywy w sprawie kwalifikowania.

Rozwiązania alternatywne wobec kary śmierci: Należy ponadto ocenić w związku z potencjalną potrzebą ochrony na podstawie art. 15 lit. b) dyrektywy w sprawie kwalifikowania rozwiązania alternatywne wobec kary śmierci, takie jak kara dożywotniego więzienia, szczególnie przy braku perspektywy zwolnienia z więzienia.

Okoliczności wykluczenia: W niektórych przypadkach nałożenie kary śmierci może być skutkiem popełnienia przez wnioskodawcę poważnego przestępstwa lub innych czynów stanowiących podstawę do wykluczenia (art. 12 i 17 dyrektywy w sprawie kwalifikowania). Z tego powodu, mimo spełnienia kryteriów określonych w art. 15 lit. a) dyrektywy w sprawie kwalifikowania, należy zbadać okoliczności pod kątem wykluczenia. Zob. [Poradnik praktyczny EASO: Wykluczenie](#).

Tortury lub nieludzkie lub poniżające traktowanie lub karanie [\[powrót do listy kontrolnej\]](#)

Dyrektywa w sprawie kwalifikowania	Przepisy krajowe
Artykuł 15 lit. b)	

Zasadniczo art. 15 lit. b) dyrektywy w sprawie kwalifikowania odpowiada art. 3 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności. W orzecznictwie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka określono zatem odpowiednie wytyczne mające pomóc w ocenie czy dane traktowanie można zakwalifikować na podstawie art. 15 lit. b) dyrektywy w sprawie kwalifikowania i zawartych w nim pojęć:

W orzecznictwie często nie stosuje się wyraźnego rozróżnienia między torturami a nieludzkim lub poniżającym traktowaniem, w każdym przypadku wymagane jest jednak, aby złe traktowanie osiągnęło minimalny poziom intensywności.

Ocena zależy od wszystkich okoliczności sprawy, takich jak okres trwania złego traktowania, jego fizyczne i psychiczne skutki oraz, w niektórych przypadkach, płeć, wiek i stan zdrowia danej osoby. Istotnymi czynnikami mogą być również cel, w jakim stosowano złe traktowanie, i intencja sprawcy.

Jeżeli oceniono już, że dane traktowanie stanowi prześladowanie, należy mieć na uwadze, że stopień intensywności wymagany na podstawie art. 15 lit. b) dyrektywy w sprawie kwalifikowania również został spełniony.

Tortury

Tortury są kwalifikowaną i umyślną formą okrutnego, nieludzkiego lub poniżającego traktowania, z którym łączy się szczególna stygmatyzacja.

Zgodnie z odpowiednimi instrumentami międzynarodowymi, takimi jak [Konwencja w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, nieludzkiego lub poniżającego traktowania albo karania](#), tortury rozumie się jako:

- ✓ **umyślne działanie**
- ✓ którym zadaje się **ostry ból lub cierpienie, fizyczne bądź psychiczne**
- ✓ **w celu** uzyskania od osoby poddanej torturom lub od osoby trzeciej informacji lub wyznania, w celu ukarania jej za czyn popełniony przez nią lub osobę trzecią albo o którego dokonanie jest ona podejrzana, a także w celu zastraszenia lub wywarcia nacisku na nią lub trzecią osobę albo w jakimkolwiek innym celu wynikającym z wszelkiej formy dyskryminacji.

Chociaż w Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, nieludzkiego lub poniżającego traktowania albo karania określono wymóg dotyczący zadawania tortur przez funkcjonariusza państwowego lub z jego polecenia, w dyrektywie w sprawie kwalifikowania wyraźnie określono, że podmiotami wyrządzającymi poważną krzywdę mogą być również podmioty niepubliczne (zob. sekcja „Podmioty dopuszczające się przesładowania lub wyrządzające poważną krzywdę” poniżej). Artykuł 15 lit. b) dyrektywy w sprawie kwalifikowania nie stanowi w tym względzie wyjątku.

Nieludzkie lub poniżające traktowanie lub karanie

Rozróżnienie między torturami a nieludzkim lub poniżającym traktowaniem lub karaniem dotyczy bardziej intensywności działania niż jego charakteru.

Obejmują one szeroki zakres złego traktowania osiągającego określony poziom intensywności.

Nieludzkie: odnosi się do traktowania lub karania, które w sposób umyślny powoduje intensywne psychiczne lub fizyczne cierpienie (które nie osiąga progu tortur).

Poniżające: odnosi się do traktowania lub karania wzbudzającego w ofierze uczucia strachu, udręki i niższości, które mogą ją upokarzać i deprecjonować.

Należy podkreślić, że nie jest tu konieczny szczególny cel. Ocena, czy traktowanie lub karanie jest nieludzkie lub poniżające, również zakłada subiektywny aspekt odbierania przez osobę poddawaną takiemu traktowaniu/karaniu.

Szczególne okoliczności

Niedostępność odpowiedniej opieki zdrowotnej: Stosowanie tortur lub nieludzkiego lub poniżającego traktowania lub karania musi być umyślne. W związku z tym potencjalna krzywda, jakiej mógłby doznać wnioskodawca cierpiący na poważną chorobę w razie powrotu do swojego kraju pochodzenia, nie jest objęta zakresem obowiązywania art. 15 lit. b) dyrektywy w sprawie kwalifikowania, o ile wnioskodawcę takiego nie pozbawia się umyślnie opieki zdrowotnej. W rezultacie, chociaż niedostępność odpowiedniej opieki zdrowotnej jest istotną kwestią w kontekście zasady non-refoulement na podstawie art. 3 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, nie jest ona objęta zakresem nieludzkiego lub poniżającego traktowania, określonego w art. 15 lit. b) dyrektywy w sprawie kwalifikowania. Do celów kwalifikowania się do objęcia ochroną międzynarodową na podstawie dyrektywy w sprawie kwalifikowania wymagana jest obecność podmiotu wyrządzającego poważną krzywdę.

Ściganie i karanie za przestępstwa pospolite: Ściganie i karania za przestępstwa pospolite nie określa się jako nieludzkie lub poniżające traktowanie lub karanie, o ile nie istnieją szczególne kwalifikujące je okoliczności, które potwierdzają założenie, że ściganie lub karanie jest wysoce niesprawiedliwe lub nieproporcjonalne. W ocenie należy również uwzględnić przestrzeganie prawa do rzetelnego procesu sądowego.

Warto zauważyć, że możliwe jest ustalenie nieludzkiego lub poniżającego traktowania lub karna nawet w sytuacji popełnienia wykroczenia ze strony wnioskodawcy. W przypadku ustalenia potrzeby ochrony w takiej sytuacji, wciąż mogą być istotne okoliczności wykluczenia. Zob. *Poradnik praktyczny EASO: Wykluczenie*.

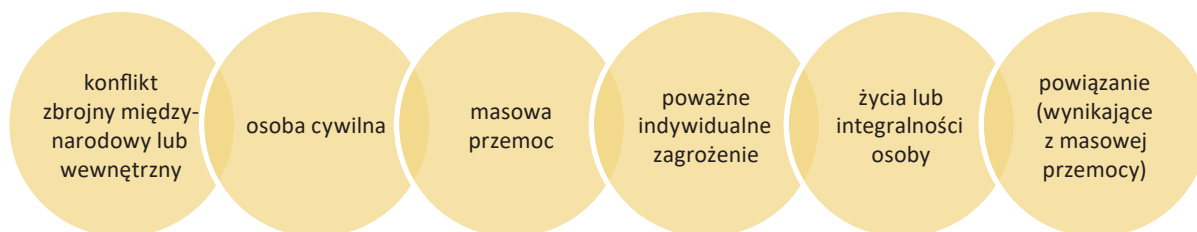
Pozbawienie wolności: Państwo ma obowiązek zapewnienia, aby zatrzymana osoba przebywała w miejscu spełniającym warunki, które są zgodne z poszanowaniem godności ludzkiej. Sposób i metody wdrażania takiego środka nie mogą sprawiać, że osoba będzie narażona na stres lub trudności w stopniu przekraczającym nieunikniony poziom cierpienia łączącego się nierozwalnie z pozbawieniem wolności.

Oceniając warunki zatrzymania, można wziąć pod rozwagę np. następujące elementy (łącznie): liczbę zatrzymanych osób znajdujących się na ograniczonej przestrzeni, adekwatność pomieszczeń sanitarnych, ogrzewanie, warunki do snu, pożywienie, rekreację i kontakt ze światem zewnętrznym itp.

Poważne indywidualne zagrożenie życia lub fizycznej integralności osoby cywilnej wynikające z masowego stosowania przemocy w sytuacjach międzynarodowych lub wewnętrznych konfliktów zbrojnych [\[powrót do listy kontrolnej\]](#)

Dyrektywa w sprawie kwalifikowania	Przepisy krajowe
Artykuł 15 lit. c)	

Elementy, które wymagają ustalenia do celów stosowania art. 15 lit. c) dyrektywy w sprawie kwalifikowania obejmują:

Należy ponadto zauważyć, że stosowanie art. 15 lit. c) dyrektywy w sprawie kwalifikowania w znacznym stopniu zależy od ogólnej sytuacji w kraju pochodzenia. W związku z tym kluczowym elementem jest w tym względzie ocena obiektywnych i aktualnych informacji dotyczących kraju pochodzenia.

Międzynarodowy lub wewnętrzny konflikt zbrojny

Jak stwierdził TSUE w wyroku w sprawie *Diakité*, definicja „konfliktu zbrojnego” na podstawie międzynarodowego prawa humanitarnego nie ma zastosowania w kontekście art. 15 lit. c) dyrektywy w sprawie kwalifikowania. W związku z tym, aby ocenić czy ma miejsce (międzynarodowy lub wewnętrzny) konflikt zbrojny, nie jest wymagane spełnienie kryteriów na podstawie międzynarodowego prawa humanitarnego.

Aby ustalić, czy ma miejsce konflikt zbrojny w rozumieniu przepisów art. 15 lit. c) dyrektywy w sprawie kwalifikowania, wystarczające są dwa następujące elementy:

- ✓ co najmniej dwa ugrupowania zbrojne – niezależnie od zaangażowania państwowych sił zbrojnych;
- ✓ konfrontacja między tymi ugrupowaniami zbrojnymi.

Nie jest konieczne przeprowadzanie odrębnej oceny intensywności natężenia starć zbrojnych, stopnia organizacji ścierających się sił zbrojnych czy czasu trwania konfliktu.

Ponadto w kontekście przepisów art. 15 lit. c) dyrektywy w sprawie kwalifikowania nie jest konieczne rozróżnienie między „międzynarodowym” a „wewnętrznym” konfliktem zbrojnym, gdyż przepisy te mają jednakowe zastosowanie w sytuacjach międzynarodowych i wewnętrznych konfliktów zbrojnych.

Może się zdarzyć, że konflikt zbrojny ma miejsce wyłącznie na częściach terytoriów.

Mogą istnieć wytyczne, które pozwalają na kwalifikację sytuacji w określonych krajach lub w częściach terytorium kraju pochodzenia jako objęte (międzynarodowym lub wewnętrznym) konfliktem.

Krajowe wytyczne

osoba cywilna

Osoba cywilna

Bycie osobą cywilną jest koniecznym warunkiem wstępnym pozwalającym na korzystanie z ochrony na podstawie art. 15 lit. c) dyrektywy w sprawie kwalifikowania, gdyż przepis ten ma na celu ochronę wyłącznie osób, które nie biorą udziału w konflikcie. Dotyczy to również potencjalnego zastosowania art. 15 lit. c) dyrektywy w sprawie kwalifikowania względem byłych żołnierzy, którzy rzeczywiście i stale wyrzekali się działań wojskowych.

Ocena potrzeby związanej z ochroną ma charakter perspektywiczny. W związku z tym główna dostępna kwestia dotyczy tego, czy wnioskodawca będzie po powrocie osobą cywilną. Fakt, że osoba brała w przeszłości udział w działaniach wojennych nie musi koniecznie oznaczać, że przepisy art. 15 lit. c) dyrektywy w sprawie kwalifikowania nie będą miały do niej zastosowania.

Uznaje się zatem, że termin „osoba cywilna” odnosi się do osoby, która nie jest członkiem żadnej ze stron konfliktu i nie bierze udziału w działaniach wojennych. Przy ocenie zastosowania art. 15 lit. c) dyrektywy w sprawie kwalifikowania względem wnioskodawcy, który brał w przeszłości udział w działaniach wojennych, istotne może być np. zbadanie, czy udział ten był dobrowolny, czy pod przymusem. W przypadku byłych żołnierzy istotne mogą być również okoliczności związane z wykluczeniem (zob. *Poradnik praktyczny EASO: Wykluczenie*).

Należy zauważyć, że aktywne uczestnictwo w działaniach wojennych nie ogranicza się do otwartego noszenia broni, lecz może również obejmować istotne logistyczne lub administracyjne wspieranie żołnierzy.

W razie wątpliwości dotyczących statusu cywilnego danej osoby, należy przyjąć podejście ukierunkowane na ochronę, a osobę tę należy uznać za osobę cywilną.

Mogą obowiązywać dodatkowe wytyczne krajowe dotyczące osób kwalifikujących się jako osoby cywilne lub wojskowe w określonym konflikcie zbrojnym.

Krajowe wytyczne

masowa przemoc

Masowa przemoc

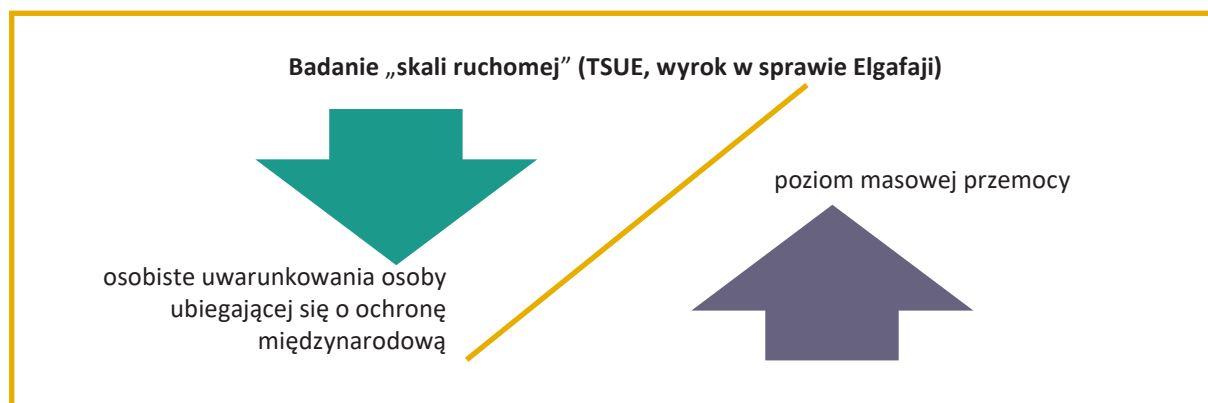
Jak stwierdził TSUE w wyroku w sprawie Elgafaji, termin „masowa” (w wyroku „nieselektywna”) oznacza, że przemoc „może dotknąć osoby bez względu na ich sytuację osobistą”. „Masowa” odnosi się zatem do charakteru przemocy, nie zaś do jej stopnia.

Ponadto można zastosować rozróżnienie w zakresie stopnia masowej przemocy w następujący sposób:

- I. terytoria, na których stopień masowej przemocy osiąga tak wysoki poziom, że istnieją uzasadnione powody, by sądzić, że osoba cywilna po powrocie do przedmiotowego kraju lub, w zależności od przypadku, do przedmiotowego regionu byłaby **wyłącznie z uwagi na swoją obecność** na tym terytorium lub w tym regionie narażona na rzeczywiste ryzyko poważnego zagrożenia, o którym mowa w art. 15 lit. c) dyrektywy w sprawie kwalifikowania; oraz
- II. terytoria, na których ma miejsce masowa przemoc, ale nie osiąga ona tak wysokiego poziomu i konieczne byłoby uzasadnienie w postaci **dotychczasowych zindywidualizowanych elementów**.

W przypadku pierwszej kategorii wyjątkowo „sama obecność” byłaby uznana za wystarczającą i uzasadnianie dalszych zindywidualizowanych elementów nie byłoby konieczne.

W przypadku drugiej kategorii poziom masowej przemocy nie osiąga tak wysokiego poziomu i sama obecność osoby cywilnej nie stwarzałyby automatycznie rzeczywistego ryzyka wystarczającego do zastosowania przepisów art. 15 lit. c) dyrektywy w sprawie kwalifikowania. W przypadkach tych w im większym stopniu wnioskodawca jest w stanie wykazać, że jest on szczególnie narażony z powodu czynników szczególnych dla jego osobistych okoliczności, tym niższy poziom masowej przemocy jest wymagany do zastosowania przepisów art. 15 lit. c) dyrektywy w sprawie kwalifikowania; oraz im występuje wyższy poziom masowej przemocy, tym konieczny jest niższy poziom dodatkowych czynników związanych z osobistymi okolicznościami wnioskodawcy. Zależność taką nazywa się „skalą ruchomą”.

Przy określaniu, czy masowa przemoc występuje na (części) terytorium, można uwzględnić inne wskaźniki:

- ✓ liczbę zdarzeń, w tym ich częstotliwość i natężenie względem lokalnej populacji;
- ✓ charakter metod i taktyk, w tym cele;
- ✓ liczbę ofiar wśród ludności cywilnej, w tym osób rannych;
- ✓ obecność i wydolność różnych podmiotów w konflikcie;
- ✓ geograficzny zakres przemocy;
- ✓ przesiedlenia spowodowane konfliktem.

Można również uwzględnić inny istotny wpływ na życie codzienne, w tym swobodę przemieszczania się, dostęp do podstawowych usług, opiekę zdrowotną, edukację, sytuację przesiedleńców po powrocie.

poważne
indywidualne
zagrożenie

Poważne indywidualne zagrożenie

W porównaniu z przepisami art. 15 lit. a) i b) dyrektywy w sprawie kwalifikowania, krzywda zdefiniowana w art. 15 lit. c) dyrektywy w sprawie kwalifikowania uwzględnia bardziej ogólne ryzyko dla wnioskodawcy. Wymagane jest raczej „poważne indywidualne zagrożenie (życia lub fizycznej integralności osoby cywilnej)”, nie zaś szczególne akty przemocy.

Ten element przepisów art. 15 lit. c) dyrektywy w sprawie kwalifikowania należy rozważyć w świetle „skali ruchomej” i możliwego rozróżnienia między niektórymi poziomami masowej przemocy.

Istnienie takiego zagrożenia można wyjątkowo uznać za ustalone w miejscach gdzie stopień masowej przemocy charakteryzującej konflikt zbrojny osiąga tak wysoki poziom, że istnieją uzasadnione powody, by sądzić, że osoba

cywilna po powrocie do przedmiotowego kraju lub, w zależności od przypadku, do przedmiotowego regionu byłaby wyłącznie z uwagi za swoją obecność na tym terytorium lub w tym regionie narażona na rzeczywiste ryzyko zagrożenia. Tam, gdzie nie występuje tak wysoki poziom masowej przemocy, konieczne są elementy indywidualizowania, jak wynika ze sformułowania treści art. 15 lit. c) dyrektywy w sprawie kwalifikowania. W tym względzie niektórzy wnioskodawcy mogą zostać uznani za bardziej narażonych na to, że staną się ofiarami masowej przemocy z racji swoich osobistych okoliczności.

Takie czynniki jak wiek, płeć, stan zdrowia i niepełnosprawność, brak powiązań rodzinnych, sytuacja ekonomiczna, geograficzna bliskość obszarów, na których występuje przemoc, mogą stanowić istotne osobiste okoliczności, które należy wziąć pod uwagę.

życie lub
integralność osoby

Życie lub fizyczna integralność

Jak uznał TSUE w wyroku w sprawie Elgafajj, zakres art. 15 lit. c) dyrektywy w sprawie kwalifikowania jest odmienny od zakresu art. 3 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności i musi być zatem interpretowany niezależnie, ale z zachowaniem należytego poszanowania praw człowieka gwarantowanych na podstawie Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności.

Krzywdą, która może zagrażać życiu lub integralności fizycznej wnioskodawcy, nie ogranicza się do krzywdy fizycznej; może to być również poważna krzywda psychologiczna, jeżeli została wyrażnie wywołana konfliktem.

powiązanie
(wynikające
z masowej
przemocy)

Związek przyczynowy (wynikające)

Wymóg związku przyczynowego („wynikające”) odnosi się do swobodnego związku między masową przemocą a krzywdą (poważne zagrożenie życia lub fizycznej integralności).

Interpretacji związku przyczynowego „wynikające” nie można ograniczać do krzywdy bezpośrednio spowodowanej masową przemocą lub działaniami ze strony podmiotów konfliktu.

Może on również do pewnego stopnia obejmować pośrednie skutki masowej przemocy w sytuacjach konfliktów zbrojnych. W stopniu, w jakim można wykazać związek z masową przemocą, można uwzględnić w ocenie niektóre pośrednie skutki, np. powszechną przestępczość kryminalną wynikającą z całkowitego załamania prawa i porządku, zniszczenie środków niezbędnych do przetrwania, problemy związane z zapasami żywności i dostęp do opieki zdrowotnej.

Potrzeba ochrony międzynarodowej powstała na miejscu [\[powrót do listy kontrolnej\]](#)

Konwencja genewska	Dyrektywa w sprawie kwalifikowania	Przepisy krajowe
Artykuł 1 ust. A pkt 2	Artykuł 5	

Warunek zakładający przebywanie poza krajem pochodzenia nie oznacza, że aby wnioskodawca mógł być uznany za uchodźcę lub mieć przyznaną ochronę uzupełniającą musi opuścić swój kraj pochodzenia z powodu uzasadnionej obawy przed prześladowaniem lub rzeczywistego ryzyka doznania poważnej krzywdy. Istotne okoliczności mogą pojawić się później i sytuację tę, powstałą po przybyciu do państwa członkowskiego, określa się jako „sur place”.

Sytuacja powstała na miejscu („sur place”):

<i>Podstawą uzasadnionej obawy przed prześladowaniem lub rzeczywistego ryzyka doznania poważnej krzywdy mogą być wydarzenia, które miały miejsce po tym, jak wnioskodawca opuścił kraj pochodzenia.</i>	Sformułowanie to odnosi się do zewnętrznych i niezależnych od wnioskodawcy okoliczności, które mają bezpośrednie konsekwencje w stosunku do sytuacji wnioskodawcy i powodują uzasadnioną obawę przed prześladowaniem lub rzeczywiste ryzyko doznania poważnej krzywdy. Wydarzenia te mogą odnosić się do znacznych zmian okoliczności występujących w kraju pochodzenia, w tym nasilenie się istniejących już wcześniej czynników od czasu opuszczenia przez wnioskodawcę kraju pochodzenia. Nie jest jednak konieczne, aby wydarzenia te miały miejsce w kraju pochodzenia. Działania osób trzecich mogą również mieć wpływ na indywidualną sytuację wnioskodawcy.
<i>Podstawą uzasadnionej obawy przed prześladowaniem lub rzeczywistego ryzyka doznania poważnej krzywdy może być działalność, w jaką wnioskodawca zaangażował się po opuszczeniu kraju pochodzenia, w szczególności jeżeli ustalono, że działalność ta stanowi wyraz i kontynuację przekonań lub poglądów posiadanych w kraju pochodzenia.</i>	Zajmując się sytuacjami powstałymi po przybyciu do państwa członkowskiego związanymi z działalnością wnioskodawcy, urzędnicy prowadzący postępowanie muszą ocenić, czy podmioty dopuszczające się prześladowania mogą być świadome przekonań lub działań wnioskodawcy i nieprzychylnie do nich nastawione tak, aby wnioskodawca odczuwał uzasadnioną obawę przed prześladowaniem lub by groziło mu rzeczywiste ryzyko wystąpienia poważnej krzywdy. „Wyraz i kontynuacja przekonań lub poglądów posiadanych w kraju pochodzenia” nie oznacza, że musiały być one wcześniej wyrażane w kraju pochodzenia. Wyraźnie pomocne w uzasadnieniu byłoby jednak wcześniejsze posiadanie przekonań lub poglądów.

Bez uszczerbku dla postanowień konwencji genewskiej państwa członkowskie mogą postanowić, że wnioskodawcy, który złożył kolejny wniosek, nie nadaje się statusu uchodźcy, jeśli ryzyko prześladowania wynika z okoliczności wywołanych celowo przez samego wnioskodawcę po opuszczeniu kraju pochodzenia (art. 5 ust. 3 dyrektywy w sprawie kwalifikowania). Możliwość wprowadzenia takiego wyjątku ma na celu uniknięcie nadużywania systemu ochrony międzynarodowej. Należy jednak zauważyć, że ocena zasadności obawy wnioskodawcy ma zawsze charakter perspektywiczny i że w każdym przypadku należy przestrzegać zasady non-refoulement.

Przepisy i wytyczne krajowe

--

Podmioty dopuszczające się prześladowania lub wyrządzające poważną krzywdę [\[powrót do listy kontrolnej\]](#)

Konwencja genewska	Dyrektywa w sprawie kwalifikowania	Przepisy krajowe
Artykuł 1 ust. A pkt 2	Artykuł 6	

Podmioty dopuszczające się prześladowania lub wyrządzające poważną krzywdę obejmują:

Państwo

- Pojęcie państwa należy rozumieć szeroko. Pojęcie to obejmuje organy *de iure* i *de facto* oraz może obejmować wszelkich urzędników pełniących funkcje rządowe, niezależnie od tego, czy dotyczą one władzy sądowniczej, wykonawczej czy ustawodawczej rządu, i działających na każdym szczeblu.
- Państwowe podmioty dopuszczające się prześladowania lub wyrządzające poważną krzywdę mogą również obejmować: osoby lub podmioty uprawnione do sprawowania władzy publicznej; osoby fizyczne lub grupy działające pod kontrolą lub pod kierownictwem organów lub podmiotów upoważnionych do sprawowania władzy publicznej lub podmioty państwowe działające poza zakresem swoich prawnych kompetencji.

Ugrupowania lub organizacje kontrolujące państwo lub znaczną część jego terytorium

- Kontrolując terytorium państwa lub jego znaczną część, strony ugrupowania lub organizacje mogłyby stać się *de facto* podmiotami państwowymi dzięki sprawowaniu części władzy publicznej w przypadku braku organów państwa *de iure*.
- Granica między stronami ugrupowaniami lub organizacjami kontrolującymi państwo lub znaczną część jego terytorium a podmiotami niepublicznymi nie zawsze jest wyraźna.

Podmioty niepubliczne

- Pojęcie to obejmuje wszystkie podmioty niepubliczne, takie jak klany i plemiona, grupy rebeliantów, przestępców, członków rodziny itd.

Podmioty dopuszczające się prześladowania są kluczowym elementem w procesie określania statusu. Prześladowanie lub poważna krzywda muszą zawsze przybierać formę działania ze strony konkretnego podmiotu.

Ochrona w kraju pochodzenia [\[powrót do listy kontrolnej\]](#)

Konwencja genewska	Dyrektywa w sprawie kwalifikowania	Przepisy krajowe
Artykuł 1 ust. A pkt 2	art. 7	

Ochrona międzynarodowa jest drugorzędna w stosunku do ochrony dostępnej w kraju pochodzenia. Z tego względu ocena dostępności ochrony w kraju pochodzenia stanowi obowiązkowy krok w badaniu potrzeby przyznania ochrony międzynarodowej, które należy przeprowadzić, jeżeli urzędnik prowadzący postępowanie ustalił wcześniej, że istnieje rzeczywiste ryzyko wystąpienia prześladowania lub doznania poważnej krzywdy w przypadku powrotu wnioskodawcy do swojego rodzimego regionu w kraju pochodzenia.

Po pierwsze urzędnik prowadzący postępowanie musi rozważyć dostępność ochrony w rodzimym regionie w kraju pochodzenia. Jeżeli wnioskodawca nie ma dostępu do takiej ochrony, można zbadać istnienie innego bezpiecznego obszaru w obrębie tego kraju.

Dostępność ochrony lub jej brak nie muszą się wiązać z powodami prześladowania. Brak lub niemożliwość zapewnienia odpowiedniej ochrony wskazuje na brak ochrony. Motywy lub dyskryminujące przyczyny kierujące podmiotami udzielającymi ochrony nie stanowią warunku wstępnego. Należy jednak zauważyć, że w przypadkach umyślnego braku ochrony, może to stanowić prześladowanie lub poważną krzywdę.

W tabeli poniżej zilustrowano obowiązkowe elementy, które należy rozważyć przy ocenie dostępności ochrony przed prześladowaniem lub poważną krzywdą:

Ochrona w kraju pochodzenia:		
Podmioty udzielające ochrony...	...muszą być...	...do udzielenia ochrony, która jest:
państwo	chętne	skuteczna
ugrupowania lub organizacje, w tym organizacje międzynarodowe, kontrolujące państwo lub znaczną część jego terytorium		
	zdolne	trwała
		
		dostępna

Podmioty udzielające ochrony [\[powrót do listy kontrolnej\]](#)

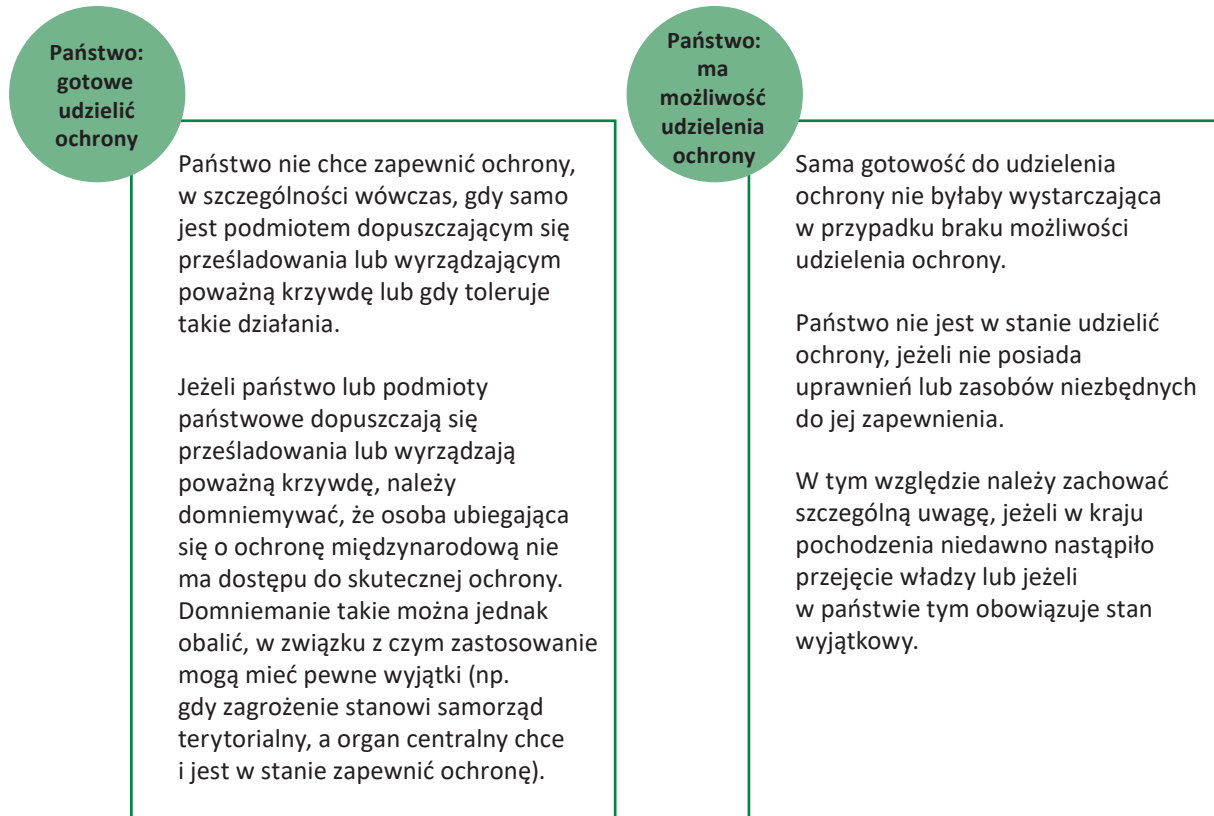
Wykaz podmiotów udzielających ochrony jest **wyczerpujący**:

- **Państwo**

Państwo jest zazwyczaj głównym podmiotem udzielającym ochrony. Obejmuje ono wszystkie organy pełniące funkcje ustawodawcze, wykonawcze, sądowe lub jakiegokolwiek inne funkcje i działające na wszystkich szczeblach, zarówno centralnym, federalnym, regionalnym, gminnym jak i lokalnym.

W niektórych przypadkach państwo może powierzyć podmiotom prywatnym uprawnienia państwowe i uczynić je odpowiedzialnymi za zapewnianie ochrony pod kontrolą państwa. Powinno odbywać się to zgodnie ze środkiem przyjętym przez państwo.

Aby zostać uznanym za podmiot udzielający ochrony, państwo musi kontrolować całe terytorium kraju pochodzenia lub co najmniej jego znaczą część. W niektórych przypadkach państwo jako podmiot udzielający ochrony może otrzymywać pomoc od ugrupowań lub organizacji, w tym organizacji międzynarodowych, w celu wypełniania swojej roli ochronnej; musi to jednak pozostawać bez uszczerbku dla państwa sprawującego kontrolę nad terytorium lub nad znaczną jego częścią.

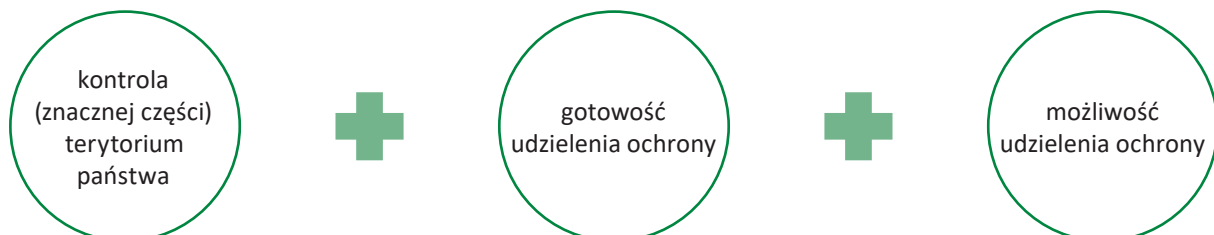

Obydwa warunki muszą być spełnione. Nie można uznać, że państwo zapewniło ochronę wnioskodawcy, gdy jest ono chętne, lecz niezdolne do zaoferowania ochrony, lub gdy jest do tego zdolne, lecz nie chce jej zaoferować.

Niezdolność lub niechęć państwa do zapewnienia ochrony może dotyczyć indywidualnego przypadku wnioskodawcy lub mieć ogólny charakter, który ma zastosowanie również względem wnioskodawcy.

- **Ugrupowania lub organizacje, w tym organizacje międzynarodowe**

Ugrupowania lub organizacje można uznać za podmioty udzielające ochrony pod warunkiem spełnienia następujących łącznych wymogów:

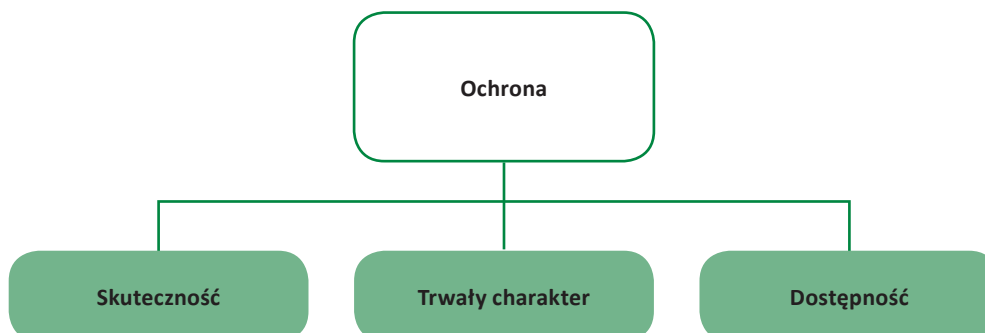

Aby uznać, że ugrupowania lub organizacje kontrolują terytorium państwa lub jego znaczną część, należy ustalić że pełnią one stosowne funkcje rządowe. Należy to postrzegać łącznie z ich rzeczywistą zdolnością do zapewniania ochrony, która jest skuteczna i trwała.

Należy oceniać chęć i zdolność ugrupowań i organizacji do zapewnienia ochrony według tych samych norm, które mają zastosowanie do ochrony ze strony państwa.

Jakość ochrony

Ochrona w kraju pochodzenia musi spełniać trzy łączne warunki:

► Skuteczność [\[powrót do listy kontrolnej\]](#)

Ochrona zasadniczo udzielana jest, gdy podmioty udzielające ochrony podejmują racjonalne działania mające zapobiec prześladowaniu lub wyrządzeniu poważnej krzywdy, stosując między innymi skuteczny system prawny do wykrywania i ścigania aktów stanowiących prześladowanie lub powodujących poważną krzywdę oraz do karania za nie, oraz gdy wnioskodawca ma dostęp do takiej ochrony.

Ocena czy podmiot udzielający ochrony podejmuje „**racjonalne działania**” jest kwestią praktyczną i odnosi się do rodzaju środków, jakich można racjonalnie oczekiwać w celu zapobiegania prześladowaniu lub wyrządzeniu poważnej krzywdy, których obawia się wnioskodawca. To co kwalifikuje się jako racjonalne działania jest zależne również od powagi krzywdy, jakiej obawia się wnioskodawca. Nie można wykluczyć pewnych przypadków złego traktowania, nawet w sytuacji podjęcia racjonalnych działań mających zapobiec prześladowaniu lub doznaniu poważnej krzywdy.

Akty prześladowania lub akty powodujące poważną krzywdę wchodzą zwykle w zakres stosowania prawa karnego ze względu na swoją znaczną powagę. Samo wykrywanie i ściganie aktów stanowiących prześladowanie lub powodujących poważną krzywdę oraz karanie za nie po tym, gdy już się zdarzyły, nie spełnia wymogu skutecznej ochrony. Podmioty udzielające ochrony muszą podejmować racjonalne działania, aby zapobiegać takim krzywdzącym aktom i aby obniżyć ryzyko ich wystąpienia.

Oceniając, czy możliwe jest zapewnienie skutecznej ochrony, można uwzględnić takie elementy jak sytuacja w zakresie praw człowieka, korupcja, wystarczające zasoby i środki, praktyka ścigania przestępstw, niezależność sądownictwa itp.

► Trwały charakter [\[powrót do listy kontrolnej\]](#)

Ponieważ badanie potrzeby udzielenia ochrony międzynarodowej ma perspektywiczny charakter, kluczowa jest ocena trwałości ochrony w kraju pochodzenia.

Należy zwrócić na to szczególną uwagę oceniając ten element w związku z ochroną zapewnianą przez ugrupowania lub organizacje, w tym organizacje międzynarodowe, kontrolujące państwo lub znaczną część jego terytorium, gdyż ich kontrola ma zwykle tymczasowy charakter.

► Dostępność [\[powrót do listy kontrolnej\]](#)

Dostępność ochrony w kraju pochodzenia dla wnioskodawcy należy oceniać w świetle zarówno przeszkód prawnych, jak i praktycznych utrudniających jej udzielenie. Przeszkody takie mogą się wiązać z osobistą sytuacją wnioskodawcy, z dyskryminacją, z barierami kulturowymi, z pozycją podmiotu dopuszczającego się prześladowania lub wyrządzającego poważną krzywdę itp.

W przypadku gdy to państwo jest podmiotem dopuszczającym się prześladowania lub wyrządzającym poważną krzywdę, można założyć brak dostępu do ochrony. Wiąże się to z wymogiem chęci zapewnienia ochrony ze strony państwa.

Aby ustalić, że ochrona nie jest dostępna, należy uzasadnić, że:

- wnioskodawca nieskutecznie ubiegał się o ochronę ze strony odpowiednich organów w kraju pochodzenia; lub
- wnioskodawca nie otrzymałby ochrony, gdyby się o nią zwrócił, jak w przypadku gdy ochrona jest ogólnie niedostępna lub gdy zwrócenie się o ochronę byłoby nerelevantne lub nawet niebezpieczne.

Wyczerpanie środków wewnętrznych w kraju pochodzenia nie stanowi jednak warunku wstępnego, aby dowieść braku dostępu do ochrony przed prześladowaniem lub poważną krzywdą. Należy z odpowiednią starannością uwzględnić osobiste okoliczności wnioskodawcy, szczególnie w przypadku, gdy doświadczył on złego traktowania ze strony podmiotu udzielającego ochrony lub gdy podmiot udzielający ochrony nie zdołał w przeszłości ochronić wnioskodawcy przed prześladowaniem lub poważną krzywdą.

Alternatywa ochrony wewnętrznej [\[powrót do listy kontrolnej\]](#)

Konwencja genewska	Dyrektywa w sprawie kwalifikowania	Przepisy krajowe
Artykuł 1 ust. A pkt 2	Artykuł 8	

W przypadku braku dostępu do ochrony na terenie rodzimego regionu w kraju pochodzenia należy zbadać czy istnieje w tym kraju inna bezpieczna część.

Urzędnik prowadzący postępowanie może zatem ustalić, że wnioskodawca nie potrzebuje ochrony międzynarodowej, jeżeli istnieje część terytorium kraju pochodzenia, gdzie nie odczuwa on uzasadnionej obawy przed prześladowaniem i gdzie nie istnieje rzeczywiste ryzyko, że doświadczy on poważnej krzywdy lub gdzie ma on dostęp do ochrony przed prześladowaniem i poważną krzywdą.

Urzędnik prowadzący postępowanie ma obowiązek wykazać dostępność ochrony na konkretnym obszarze w kraju pochodzenia. Urzędnik prowadzący postępowanie musi określić ten obszar.

Aby ustalić, czy ochrona wewnętrzna jest dostępna **w konkretnej części** w kraju pochodzenia osoby ubiegającej się o ochronę międzynarodową, muszą zostać spełnione trzy łączne kryteria:

Ta część państwa jest **bezpieczna** dla osoby ubiegającej się o ochronę międzynarodową.

Osoba ubiegająca się o ochronę międzynarodową ma **dostęp** do tej części państwa.

Można zasadnie oczekiwać, że osoba ubiegająca się o ochronę międzynarodową osiedli się na tym obszarze.

Nie istnieje wymóg, zgodnie z którym wnioskodawca przed zwróceniem się z wnioskiem o udzielenie ochrony międzynarodowej powinien wyczerpać możliwości uzyskania ochrony w innej części kraju pochodzenia. W ocenie należy skupić się na tym, czy dostępne są takie alternatywne rozwiązania w momencie podejmowania decyzji.

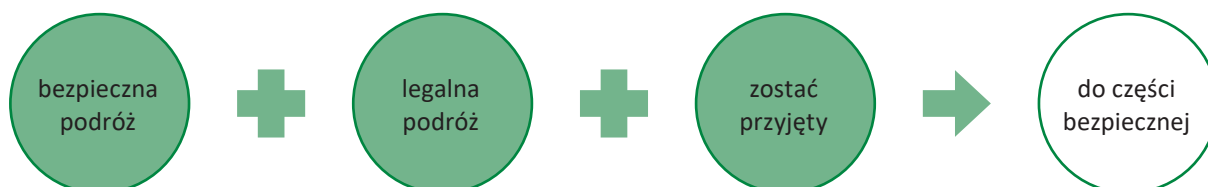
► Bezpieczeństwo w części kraju pochodzenia [\[powrót do listy kontrolnej\]](#)

Obszar jest bezpieczny dla wnioskodawcy w momencie, gdy nie odczuwa on tam uzasadnionej obawy przed prześladowaniem lub doznaniem poważnej krzywdy lub gdy w tej części kraju ma on dostęp do ochrony przed prześladowaniem lub poważną krzywdą.

<p>Brak prześladowania lub poważnej krzywdy</p>	<ul style="list-style-type: none"> • brak początkowego prześladowania lub poważnej krzywdy, które rozpoczęły się na rodzimym obszarze: należy w tym względzie zbadać zasięg podmiotu dopuszczającego się prześladowania lub poważnej krzywdy; <p style="text-align: center;">oraz</p> <ul style="list-style-type: none"> • brak potencjalnych nowych form prześladowania lub poważnej krzywdy. <p>Jeżeli państwo jest podmiotem dopuszczającym się prześladowania lub poważnej krzywdy, zwykle na terenie kraju pochodzenia nie znajdzie się bezpieczny obszar, gdyż zasadniczo kompetencje państwa rozciągają się na całe terytorium.</p>
<p>albo</p>	
<p>Dostępność ochrony przed prześladowaniem lub poważną krzywdą</p>	<p>Ochrona dostępna na rozważanym obszarze musi spełniać te same obowiązkowe wymogi co w przypadku ochrony przed prześladowaniem lub poważną krzywdą na rodzimym obszarze w kraju pochodzenia (zob. podsekcja „Jakość ochrony”).</p> <p>Jeżeli państwo jest podmiotem dopuszczającym się prześladowania lub poważnej krzywdy, zakłada się, że wnioskodawca nie uzyska tam dostępu do skutecznej ochrony, gdyż zasadniczo kompetencje państwa rozciągają się na całe terytorium.</p> <p>Jeżeli prześladowania lub poważnej krzywdy dopuszczają się podmioty niepubliczne popierane lub tolerowane przez państwo, należy zbadać wpływ tych podmiotów niepublicznych na obszarze rozważanym do celów alternatywy ochrony wewnętrznej.</p>

► Dostęp do części kraju pochodzenia [\[powrót do listy kontrolnej\]](#)

Aby urzędnik prowadzący postępowanie mógł uznać, że wnioskodawca ma w kraju pochodzenia dostęp do alternatywy ochrony wewnętrznej, nie wystarczy, że zidentyfikuje on bezpieczną część kraju. Wnioskodawca musi mieć możliwość bezpiecznej i legalnej podróży do tej części kraju i musi zostać tam przyjęty.

- **Bezpieczna podróż** – istnieje bezpieczna droga, którą wnioskodawca może praktycznie podróżować bez nadmiernych trudności, tak że może dotrzeć do bezpiecznego obszaru w kraju pochodzenia bez narażenia na poważne zagrożenie;
- **Legalna podróż** – nie istnieją żadne przeszkody prawne, które powstrzymałyby wnioskodawcę przez podróżą do bezpiecznego obszaru;
- W szczególności jeżeli wnioskodawca w celu dostania się do bezpiecznego obszaru musi przejechać przez państwo trzecie, musi mieć możliwość dokonania tego w sposób legalny.
- **Zostać przyjęty** – wnioskodawca uzyskał ze strony podmiotu(-ów) kontrolujących bezpieczny obszar pozwolenie na wjazd na jego teren.

► Zasadność osiedlenia się przez wnioskodawcę w części kraju pochodzenia [\[powrót do listy kontrolnej\]](#)

Badanie zasadności opiera się na **podejściu opartym na prawach**. Powinny być tu w szczególności zagwarantowane podstawowe potrzeby, w tym między innymi pożywienie, schronienie i higiena. Ponadto trzeba należycie uwzględnić możliwości zapewnienia przez osobę utrzymania siebie i swojej rodziny, zapewnienia podstawowej opieki zdrowotnej i edukacji dla dzieci.

W ocenie zasadności osiedlenia się przez wnioskodawcę w tej części kraju należy uwzględnić indywidualne okoliczności wnioskodawcy, takie jak wiek, płeć, stan zdrowia, pochodzenie społeczne i wykształcenie, więzy rodzinne i społeczne, język, tożsamość płciowa i orientacja seksualna itp.

Krajowe wytyczne:

Niechęć do korzystania z ochrony kraju pochodzenia

W przypadku, gdy w kraju pochodzenia jest dostępna ochrona, może się zdarzyć, że wnioskodawca nie będzie chciał korzystać z takiej pomocy w oparciu o uzasadnione powody.

Niechęć wnioskodawcy do korzystania z ochrony kraju pochodzenia (w tym ochrony dostępnej w innej bezpiecznej części w kraju pochodzenia) musi mieć związek z jego obawą przed prześladowaniem lub z ryzykiem doznania poważnej krzywdy.

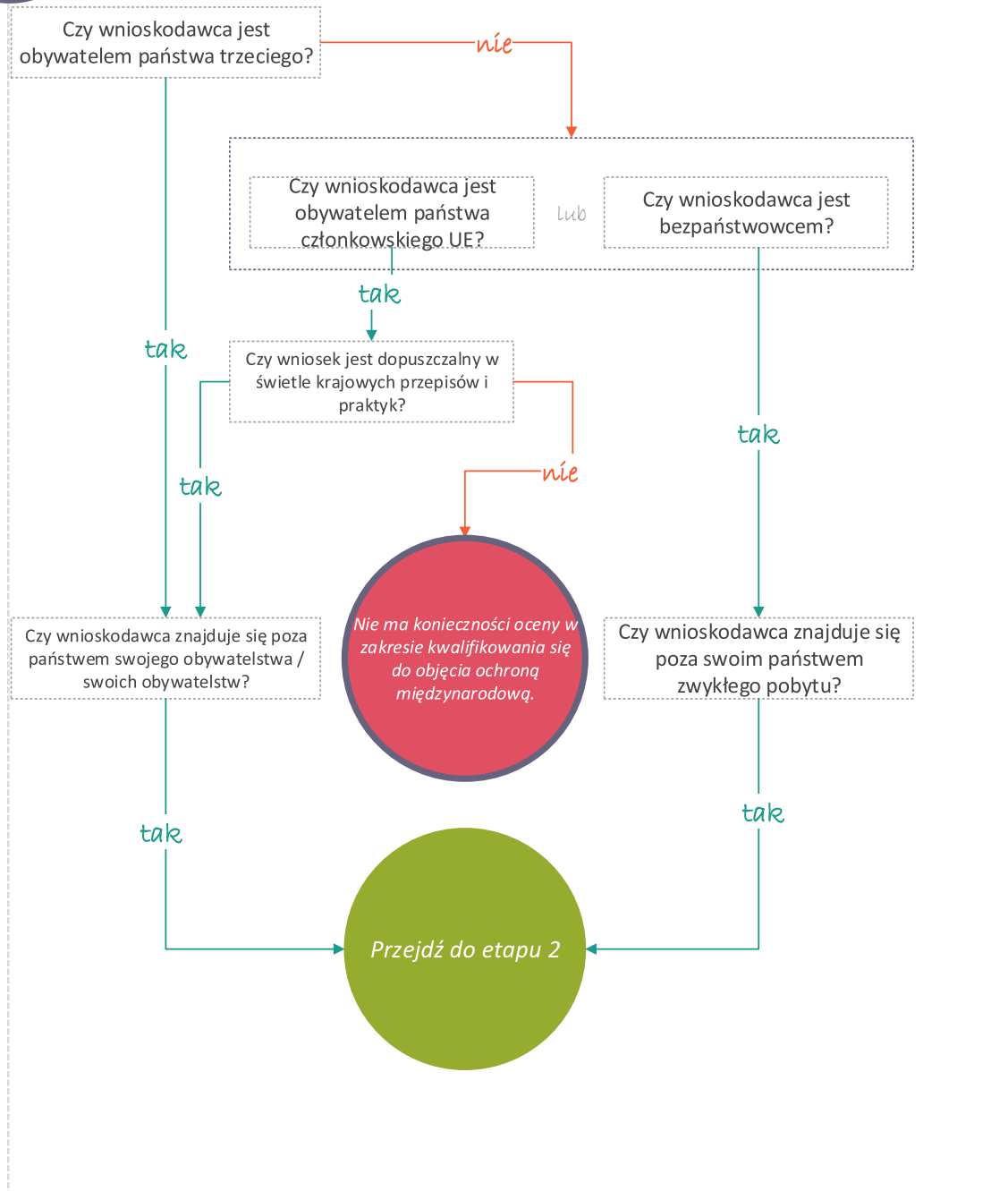
Doświadczenie traumatycznych wydarzeń i ich długotrwałe konsekwencje mogą stanowić przekonujące przyczyny, dla których wnioskodawca nie chce korzystać z ochrony kraju pochodzenia.

SCHEMATY

- ▶ *przejrzysty przewodnik typu krok po kroku dla urzędnika prowadzącego postępowanie dotyczący rozpatrywania poszczególnych wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej*

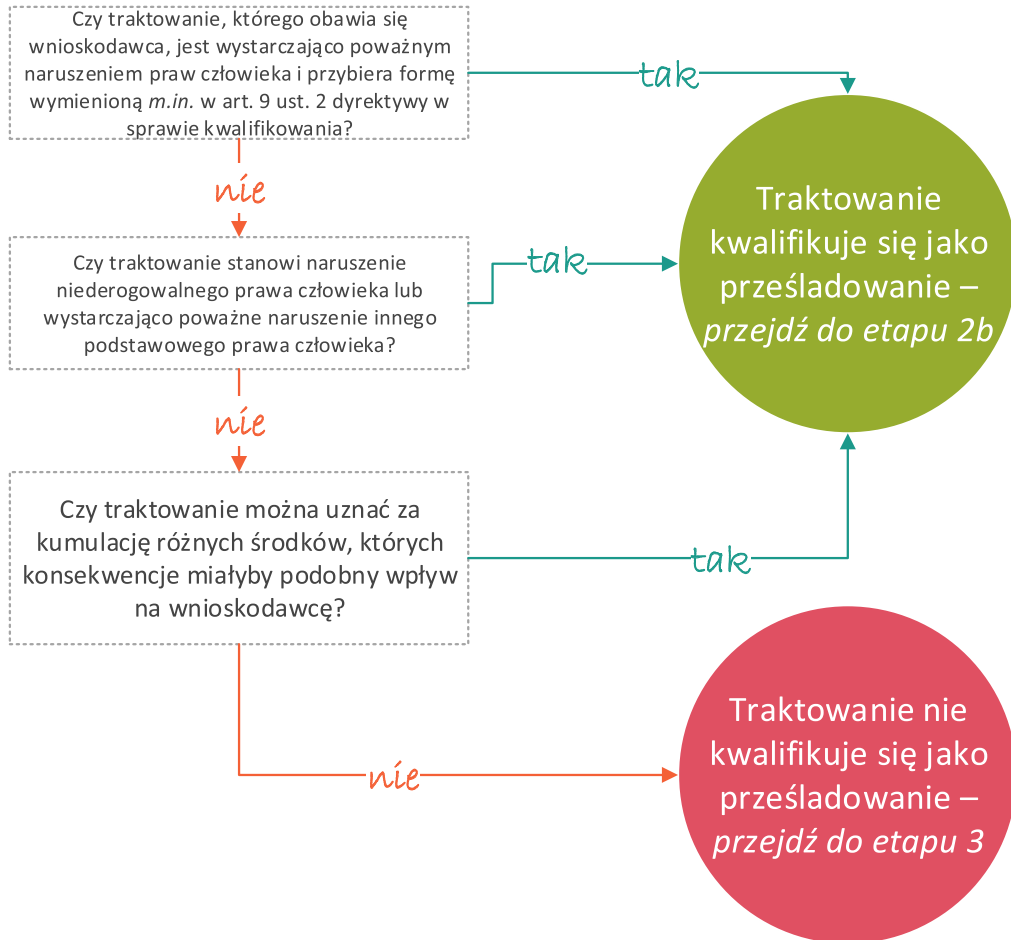
1

Kwestie wstępne: zakres podmiotowy i terytorialny

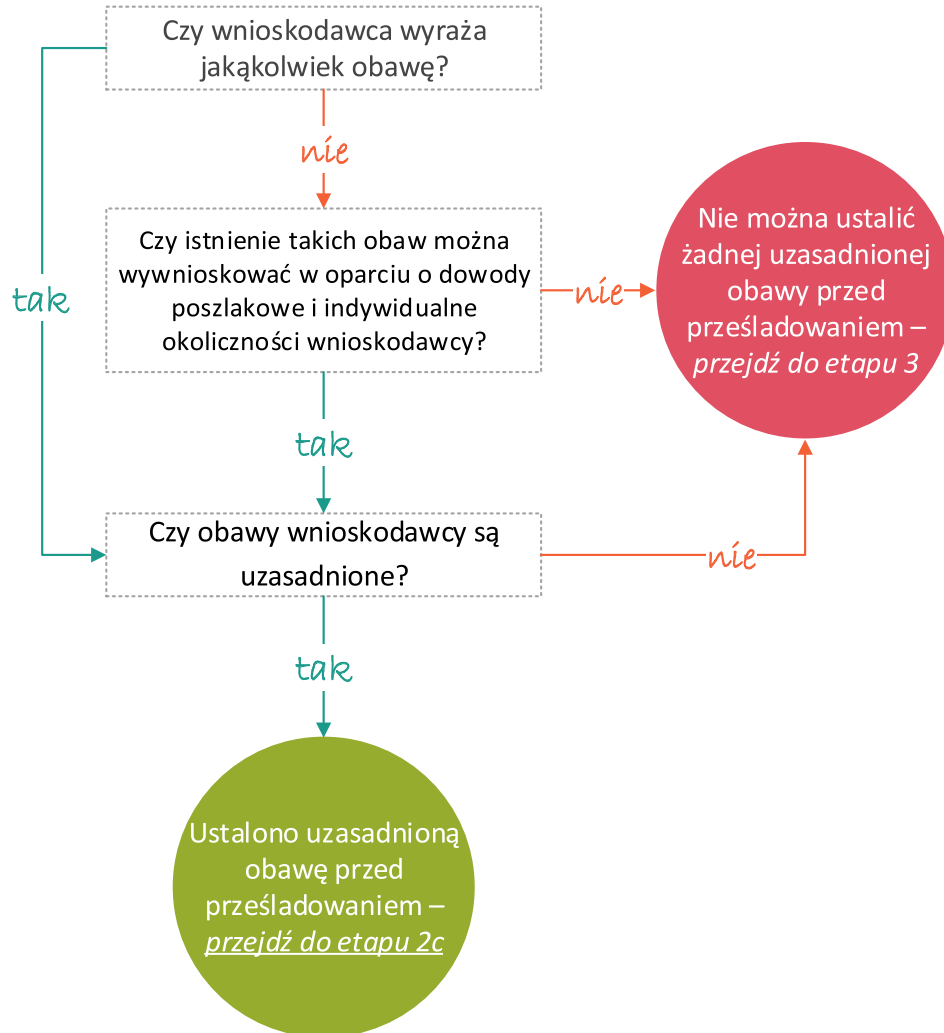
2a

Prześladowanie

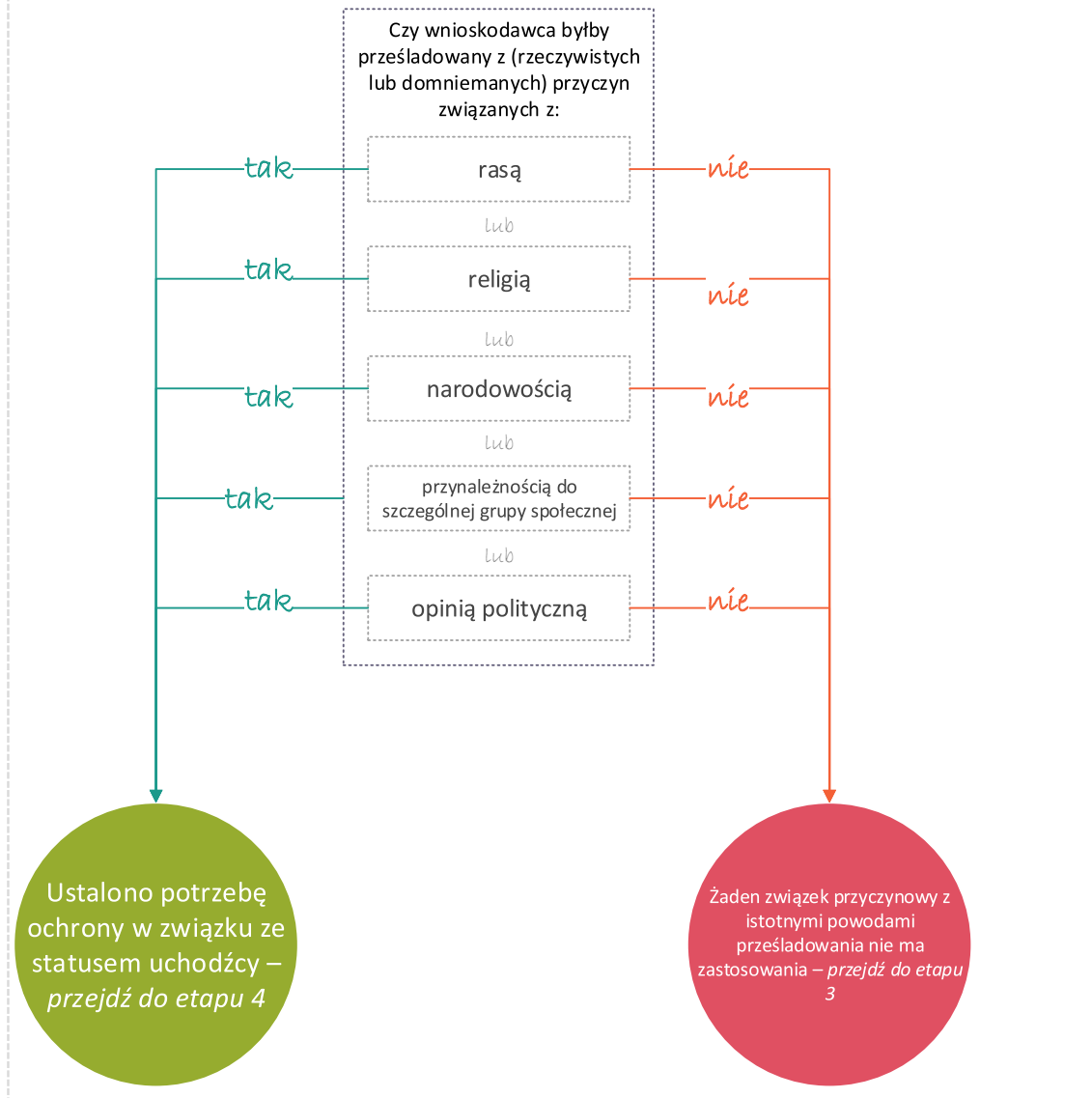
26

uzasadniona obawa

2c

Powód prześladowania

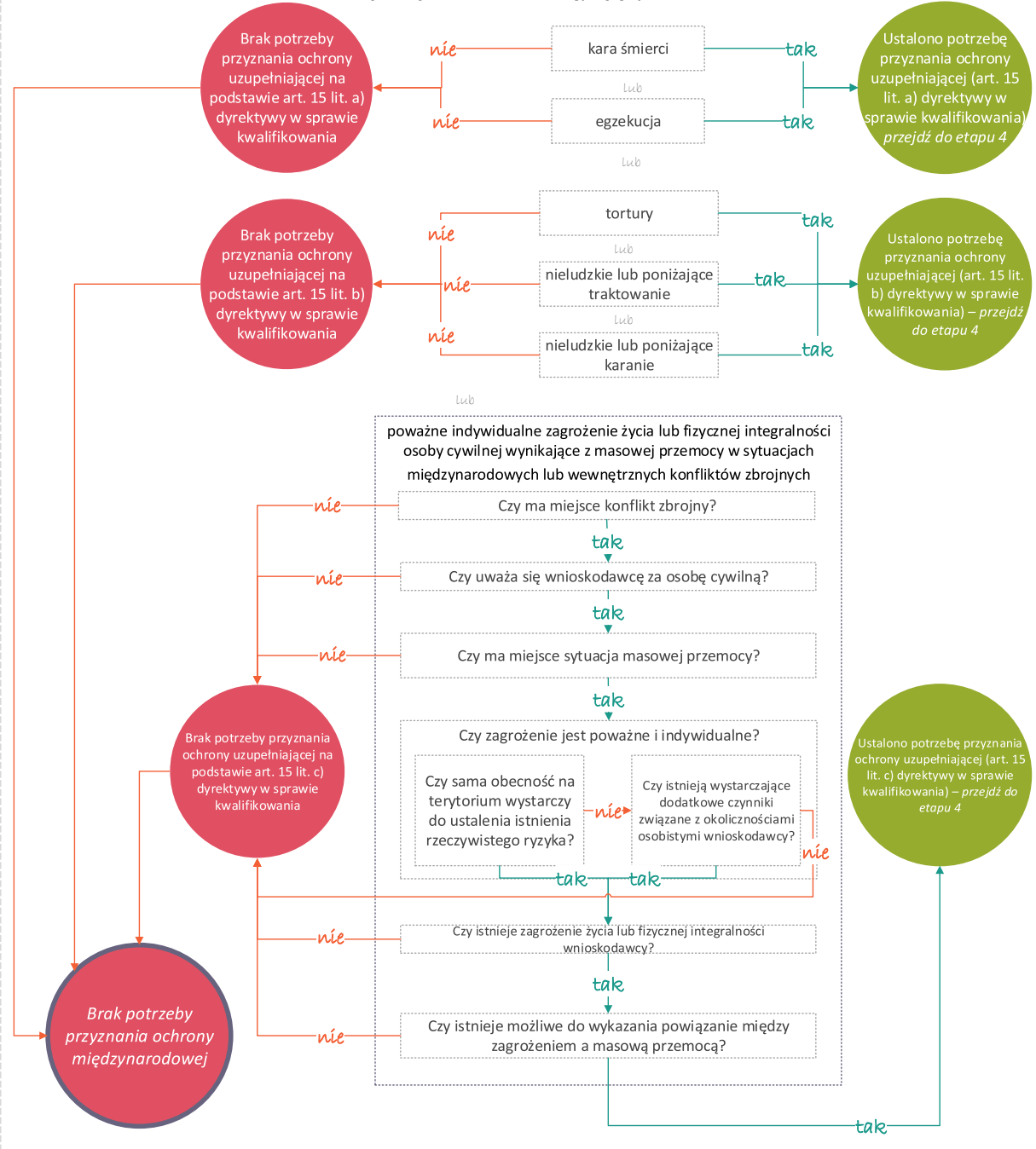

3

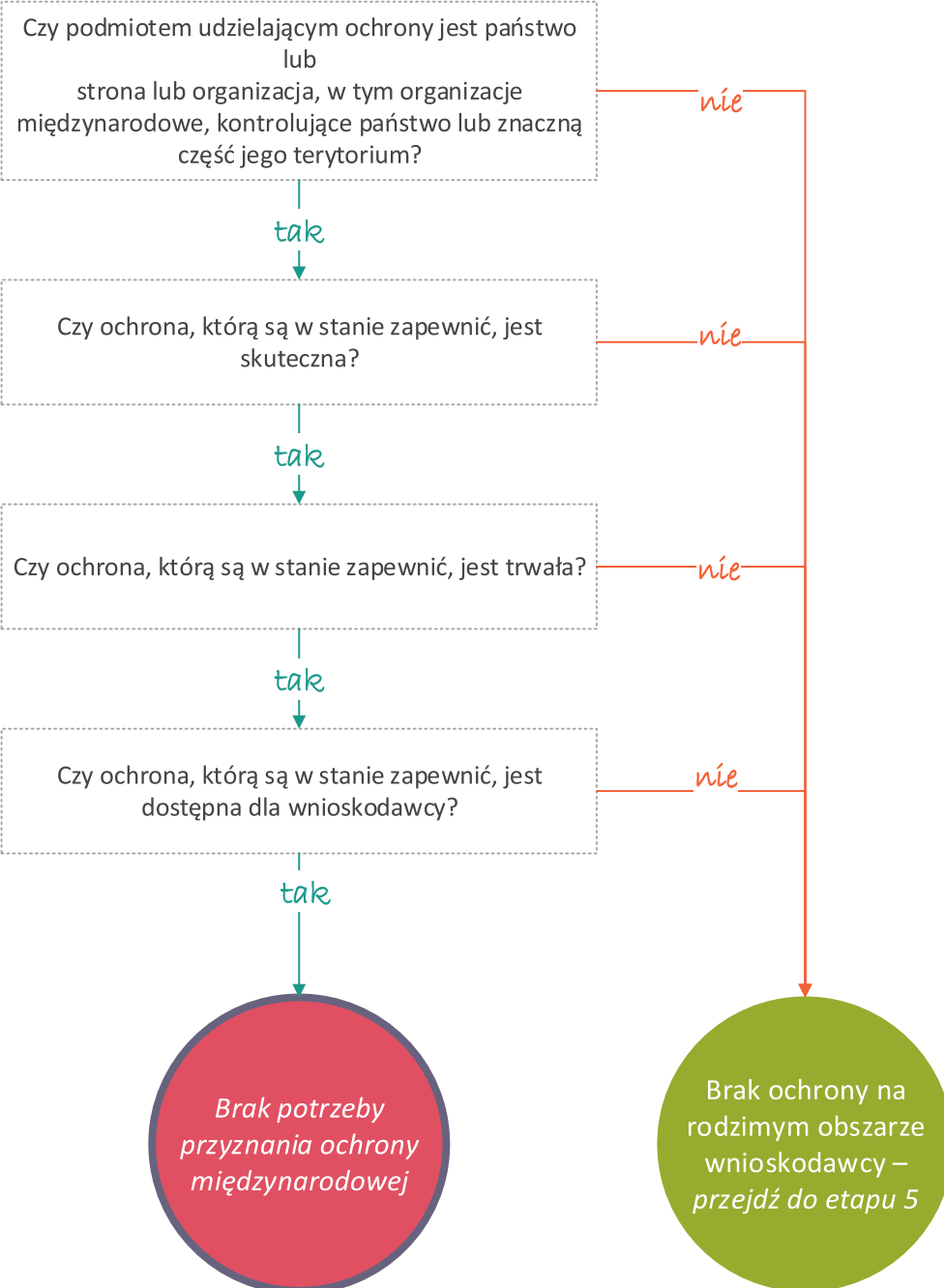
Ochrona uzupełniająca

Czy istnieje uzasadniony stopień prawdopodobieństwa, że wnioskodawcy grozi poważna krzywda w jakiegokolwiek z następujących form?

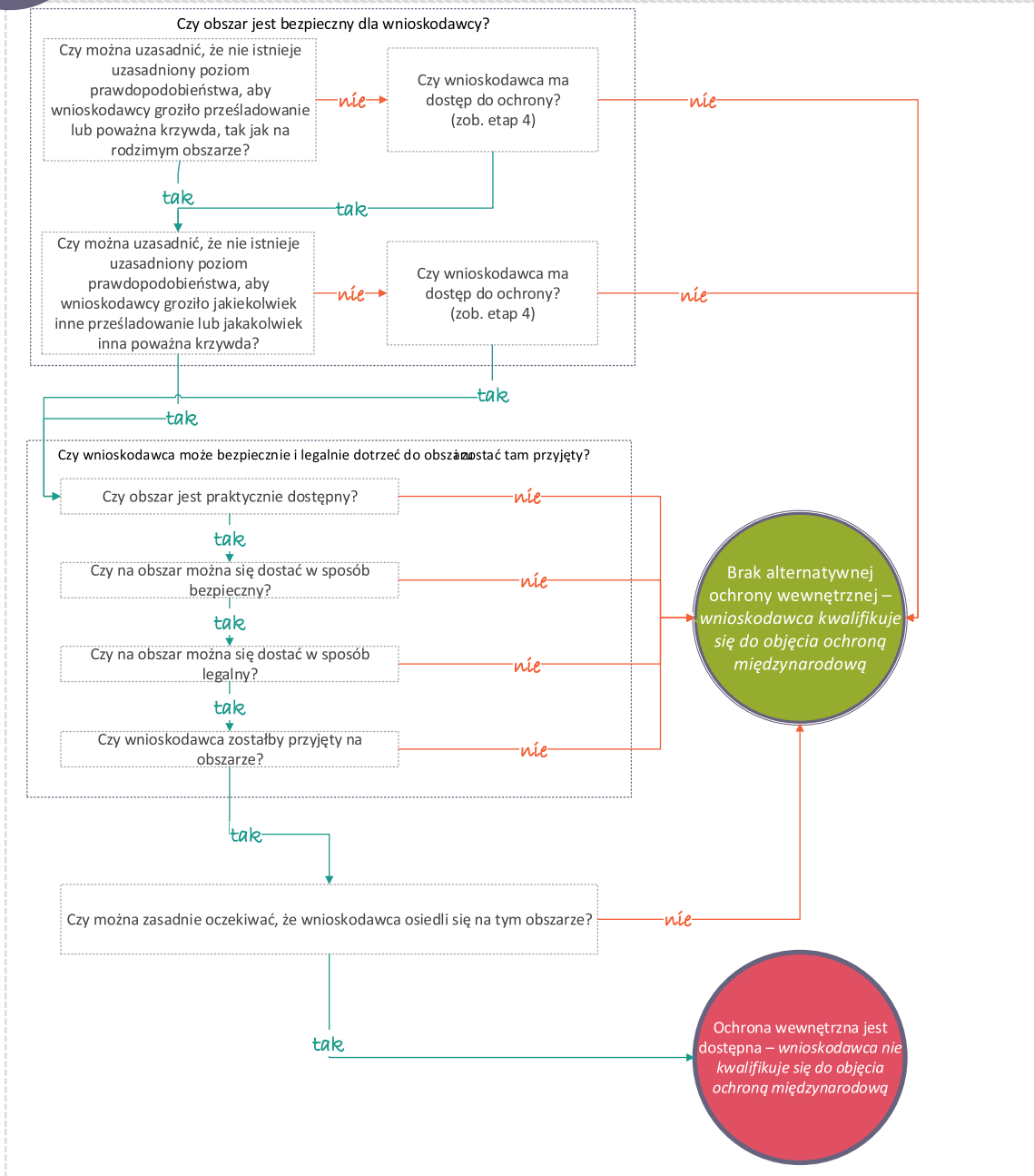
4

Ochrona w kraju pochodzenia

5

Alternatywa ucieczki wewnętrznej

DOKUMENTY ODNIESIENIA

- ▶ *odniesienia do prawodawstwa, stosownego orzecznictwa i dodatkowych źródeł*
- ▶ *wykorzystaj edytowalne pola, aby dodać krajowe przepisy i orzecznictwo*

Przydatne linki

- ✓ **Dyrektywa proceduralna** – dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/32/UE z dnia 26 czerwiec 2013 r. w sprawie wspólnych procedur udzielania i cofania ochrony międzynarodowej
- ✓ **TSUE** – Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej
- ✓ **EKPC** – Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności
- ✓ **ETPC** – Europejski Trybunał Praw Człowieka
- ✓ **KG** – Konwencja genewska z 1951 r. i Protokół nowojorski z 1967 r. dotyczący statusu uchodźców
- ✓ **MTS** – Międzynarodowy Trybunał Sprawiedliwości
- ✓ **Dyrektywa w sprawie kwalifikowania** – dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/95/UE z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie norm dotyczących kwalifikowania obywateli państw trzecich lub bezpaństwowców jako beneficjentów ochrony międzynarodowej, jednolitego statusu uchodźców lub osób kwalifikujących się do otrzymania ochrony uzupełniającej oraz zakresu udzielanej ochrony

Inne zasoby

Podręcznik i wytyczne Biura UNHCR w sprawie procedur i kryteriów określenia statusu uchodźcy w świetle konwencji z 1951 r. i protokołu z 1967 r. dotyczących statusu uchodźców, inne wytyczne, dokumenty w zakresie polityki i konkluzje Komitetu Wykonawczego i Stałego Komitetu UNHCR można znaleźć [tutaj](#).

Odniesienie do przepisów prawa i stosowne orzecznictwo

Niniejszy przegląd przepisów prawa i orzecznictwa nie stanowi wyczerpującego narzędzia referencyjnego. Ma on jedynie w praktyczny sposób wskazać kierunek urzędnikowi prowadzącemu sprawę poprzez podanie niektórych najbardziej istotnych przepisów i elementów orzecznictwa.

Poniższe dokumenty odniesienia są zorganizowane według tematyki. W miarę możliwości zawarto hiperłącza do orzecznictwa i dodatkowych instrumentów prawnych, aby ułatwić odniesienie.

Zasady ogólne

Przepisy prawa	Orzecznictwo
Artykuł 1 ust. A pkt 2 KG	✓ TSUE, H.N. przeciwko Minister for Justice, Equality and Law Reform, Ireland, Attorney General , wyrok z dnia 8 maja 2014 r. w sprawie C-604/12, EU:C:2014:302, pkt 35. (pierwszeństwo statusu uchodźcy)
Artykuł 2 lit. d) i f) dyrektywy w sprawie kwalifikowania	✓ TSUE, M. przeciwko Minister for Justice, Equality and Law Reform, Ireland, Attorney General , wyrok z dnia 22 listopada 2012 r. w sprawie C-277/11, EU:C:2012:744, pkt 64. (etapy w procesie podejmowania decyzji)
Artykuł 4 ust. 3 dyrektywy w sprawie kwalifikowania	
Przepisy krajowe	Orzecznictwo krajowe

Zakres podmiotowy i terytorialny

Przepisy prawa	Orzecznictwo
<p>Protokół z 1967 r. do konwencji genewskiej dotyczący statusu uchodźców</p> <p>Artykuł 2 lit. d) i f) dyrektywy w sprawie kwalifikowania</p> <p>Konwencja o statusie bezpaństwowców, Zbiór traktatów ONZ, t. 360, s. 117, 28 września 1954 r.</p> <p>Protokół (nr 24) w sprawie prawa azylu dla obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej</p>	<p>✓ MTS, wyrok z dnia 6 kwietnia 1955 r. w sprawie Nottebohm (Liechtenstein przeciwko Gwatemali), drugi etap, Sprawozdania MTS z 1955 r., str. 23–24. (przyznanie obywatelstwa)</p> <p>✓ TSUE, <i>X i X przeciwko État belge</i>, wyrok z dnia 7 marca 2017 r. w sprawie C-638/16 PPU, ECLI:EU:C:2017:173, pkt 49 i 51. (zakres terytorialny dyrektywy w sprawie kwalifikowania)</p>
Przepisy krajowe	Orzecznictwo krajowe

Status uchodźcy: uzasadniona obawa przed prześladowaniem

Przepisy prawa	Orzecznictwo
<p>Artykuł 1 ust. A pkt 2 KG</p> <p>Artykuł 9 dyrektywy w sprawie kwalifikowania</p> <p>Artykuł 4 ust. 4 dyrektywy w sprawie kwalifikowania</p> <p>Powszechna deklaracja praw człowieka, rezolucja Zgromadzenia Ogólnego ONZ 217 A (III) z dnia 10 grudnia 1948 r.</p> <p>Międzynarodowy pakt praw obywatelskich i politycznych („ICCPR”), Zbiór traktatów ONZ, t. 999 s. 171, 16 grudnia 1966 r.</p> <p>Międzynarodowa konwencja w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji rasowej, Zbiór traktatów ONZ, t. 660 s. 195, 7 marca 1966 r.</p> <p>Konwencja w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet, Zbiór traktatów ONZ, t. 1249 s. 13, 18 grudnia 1979 r.</p> <p>Konwencja o prawach dziecka, Zbiór traktatów ONZ, t. 1577 s. 3, 20 listopada 1989 r.</p>	<p>✓ TSUE, <i>Andre Lawrence Shepherd przeciwko Bundesrepublik Deutschland</i>, wyrok z dnia 26 lutego 2015 r. w sprawie C-472/13, ECLI:EU:C:2015:117, pkt 25–26 (indywidualna ocena prześladowania); pkt 46, 49 i 52–56. (wojskowa dezercja)</p> <p>✓ wojskowa dezercja, <i>Bundesrepublik Deutschland przeciwko Y i Z</i>, sprawy połączone C-71/11 i C-99/11, wyrok z dnia 5 września 2012 r., wielka izba, ECLI:EU:C:2012:518, pkt 57, pkt 60–67 (powaga naruszenia prawa do wolności wyznania), pkt 72 (wystarczająca powaga do zakwalifikowania jako prześladowanie), pkt 78–80. (zasadność)</p> <p>✓ TSUE, <i>Minister voor Immigratie en Asiel przeciwko X i Y oraz Z przeciwko Minister voor Immigratie en Asiel</i>, sprawy połączone od C-199/12 do C-201/12, wyrok z dnia 7 listopada 2013 r., ECLI:EU:C:2013:720, pkt 53–61; (wystarczająca powaga do zakwalifikowania jako prześladowanie, penalizacja zachowań homoseksualnych); pkt 63–64 (wcześniejsze doświadczenie prześladowania) pkt 73–76. (zasadność)</p>

Przepisy prawa	Orzecznictwo
<p>Protokół fakultatywny do Konwencji o prawach dziecka w sprawie angażowania dzieci w konflikty zbrojne, 25 maja 2000 r.</p> <p>Protokół fakultatywny do Konwencji o prawach dziecka w sprawie handlu dziećmi, dziecięcej prostytucji i dziecięcej pornografii, 25 maja 2000 r.</p> <p>Konwencja o prawach osób niepełnosprawnych, Zbiór traktatów ONZ, t. 2515 s. 3, 13 grudnia 2006 r.</p> <p>Międzynarodowy pakt praw gospodarczych, społecznych i kulturalnych z 1966 r., Zbiór traktatów ONZ, t. 993 s. 3, 16 grudnia 1966 r.</p> <p>Europejska karta społeczna z 1961 r., Seria Traktatów Rady Europy nr 35, 18 października 1961 r. i Europejska karta społeczna (zrewidowana), Seria Traktatów Rady Europy nr 163, 3 maja 1996 r.</p>	
Przepisy krajowe	Orzecznictwo krajowe

Powody prześladowania: rasa

Przepisy prawa	Orzecznictwo
<p>Artykuł 1 ust. A pkt 2 KG</p> <p>Artykuł 10 ust. 1 lit. a) dyrektywy w sprawie kwalifikowania</p> <p>Międzynarodowa konwencja w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji rasowej, Zbiór traktatów ONZ, t. 660 s. 195, 7 marca 1966 r.</p>	<p>✓ ETPC, <i>Khamrakulov przeciwko Rosji</i>, skarga nr 68894/13, 16 kwietnia 2015 r., pkt 66 i 67. (prześladowanie ze względu na pochodzenie etniczne)</p> <p>✓ ETPC, <i>A.A. przeciwko Francji</i>, skarga nr 18039/11, 15 kwietnia 2015 r., pkt 58. (prześladowanie ze względu na pochodzenie etniczne)</p> <p>✓ ETPC, <i>A.A. przeciwko Francji</i>, skarga nr 80086/13, wyrok z dnia 15 kwietnia 2015 r., pkt 50–52. (prześladowanie ze względu na pochodzenie etniczne)</p> <p>✓ ETPC, <i>S.H. przeciwko Zjednoczonemu Królestwu</i>, skarga nr 19956/06, wyrok z dnia 15 czerwca 2010 r., pkt 70. (dyskryminacja rasowa)</p> <p>✓ ETPC, <i>Salah Sheekh przeciwko Niderlandom</i>, skarga nr 1948/04, wyrok z dnia 11 stycznia 2007 r., pkt 148. (mniejszość etniczna)</p> <p>✓ ETPC, <i>Cypr przeciwko Turcji</i>, skarga nr 25781/94, wyrok z dnia 10 maja 2001 r., Wielka Izba, pkt 306. (dyskryminacja rasowa)</p>
Przepisy krajowe	Orzecznictwo krajowe

Powody prześladowania: religia

Przepisy prawa	Orzecznictwo
<p>Artykuł 1 ust. A pkt 2 KG</p> <p>Artykuł 10 lit. b) dyrektywy w sprawie kwalifikowania</p>	<p>✓ TSUE, <i>Bundesrepublik Deutschland przeciwko Y i Z, sprawy połączone C-71/11 i C-99/11</i>, wyrok z dnia 5 września 2012 r., wielka izba, ECLI:EU:C:2012:518, pkt 80. <i>(nie można oczekiwać od wnioskodawcy, aby powstrzymał się od praktyk religijnych)</i></p> <p>✓ ETPC, <i>F.G. przeciwko Szwecji</i>, skarga nr 43611/11, wyrok z dnia 23 marca 2016 r., pkt 123–124. <i>(nawrócenie religijne)</i></p> <p>✓ ETPC, <i>M.K.N. przeciwko Szwecji</i>, skarga nr 72413/10, wyrok z dnia 27 czerwca 2013 r., pkt 32–44. <i>(przynależność wyznaniowa)</i></p>
Przepisy krajowe	Orzecznictwo krajowe

Powody prześladowania: narodowość

Przepisy prawa	Orzecznictwo
<p>Artykuł 1 ust. A pkt 2 KG</p> <p>Artykuł 10 lit. c) dyrektywy w sprawie kwalifikowania</p>	
Przepisy krajowe	Orzecznictwo krajowe

Powody prześladowania: przynależność do określonej grupy społecznej

Przepisy prawa	Orzecznictwo
<p>Artykuł 1 ust. A pkt 2 KG</p> <p>Art. 10 lit. d) dyrektywy w sprawie kwalifikowania</p> <p>Motyw 30 dyrektywy w sprawie kwalifikowania</p>	<p>✓ TSUE, <i>Minister voor Immigratie en Asiel przeciwko X i Y oraz Z przeciwko Minister voor Immigratie en Asiel</i>, sprawy połączone od C-199/12 do C-201/12, wyrok z dnia 7 listopada 2013 r., ECLI:EU:C:2013:720, pkt 45–49 <i>(definicja szczególnej grupy społecznej)</i>; pkt 53–61; <i>(kryminalizacja czynów homoseksualnych)</i>; pkt 70–76 <i>(nie można oczekiwać od wnioskodawcy, aby ukrywał swój homoseksualizm lub zachował rezerwę w wyrażaniu swojej orientacji seksualnej)</i>.</p>
Przepisy krajowe	Orzecznictwo krajowe

Powody prześladowania: poglądy polityczne

Przepisy prawa	
Artykuł 1 ust. A pkt 2 KG	
Art. 10 lit. d) dyrektywy w sprawie kwalifikowania	
Przepisy krajowe	Orzecznictwo krajowe

Związek przyczynowy (z powodu)

Przepisy prawa	
Artykuł 1 ust. A pkt 2 KG	
Artykuł 9 ust. 3 dyrektywy w sprawie kwalifikowania	
Przepisy krajowe	Orzecznictwo krajowe

Ochrona uzupełniająca: rzeczywiste ryzyko poważnej krzywdy

Przepisy prawa	Orzecznictwo
Artykuł 2 lit. f) dyrektywy w sprawie kwalifikowania	<ul style="list-style-type: none"> ✓ TSUE, <i>Meki Elgafaji i Noor Elgafaji przeciwko Staatssecretaris van Justitie</i>, wyrok z dnia 17 lutego 2009 r. w sprawie C-465/07, ECLI: EU:C:2009:94, pkt 40. (poważna krzywda w przeszłości) ✓ ETPC, <i>F.G. przeciwko Szwecji</i>, skarga nr 43611/11, wyrok z dnia 23 marca 2016 r., pkt 115 (ocena rzeczywistego ryzyka) ✓ ETPC, <i>Aaad przeciwko Bułgarii</i>, skarga nr 46390/10, wyrok z dnia 11 października 2011 r., pkt 99 lit. c). (ocena rzeczywistego ryzyka) ✓ ETPC, <i>Saadi przeciwko Włochom</i>, skarga nr 37201/06, wyrok z dnia 28 lutego 2008 r., pkt 130 (ocena rzeczywistego ryzyka); pkt 140. (standard dowodu) ✓ ETPC, <i>Vilvarajah i in. przeciwko Zjednoczonemu Królestwu</i>, 45/1990/236/302-306, wyrok z dnia 26 września 1991 r., pkt 111. (standard dowodu)
Przepisy krajowe	Orzecznictwo krajowe

Ochrona uzupełniająca: kara śmierci lub egzekucja

Przepisy prawa	Orzecznictwo
<p>Artykuł 15 lit. a) dyrektywy w sprawie kwalifikowania</p> <p>Artykuł 2 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności</p> <p>Protokół nr 6 do Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności dotyczący zniesienia kary śmierci</p> <p>Protokół nr 13 do Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, dotyczący zniesienia kary śmierci we wszystkich okolicznościach</p>	<p>✓ ETPC, <i>Al-Saadoon i Mufdhi przeciwko Zjednoczonemu Królestwu</i>, skarga nr 61498/08, wyrok z dnia 2 marca 2010 r., pkt 115. (kara śmierci – oczekiwanie na egzekucję)</p> <p>✓ ETPC, <i>Ilascu i in. przeciwko Mołdawii i Rosji</i>, skarga nr 48787/99, wyrok z dnia 8 lipca 2004 r., pkt 429–433 (kara śmierci – oczekiwanie na egzekucję)</p> <p>✓ ETPC, <i>Soering przeciwko Zjednoczonemu Królestwu</i>, 1/1989/161/217, 7 lipca 1989 r., pkt 111 (oczekiwanie na egzekucję)</p>
Przepisy krajowe	Orzecznictwo krajowe

Ochrona uzupełniająca: tortury lub niehumanitarne lub poniżające traktowanie lub karanie

Przepisy prawa	Orzecznictwo
<p>Artykuł 15 lit. b) dyrektywy w sprawie kwalifikowania</p> <p>Artykuł 3 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności</p> <p>Konwencja w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania, Zbiór traktatów ONZ, t. 1465 s. 85, 10 grudnia 1984 r.</p>	<p>✓ TSUE, <i>Mohamed M'Bodj przeciwko État belge</i>, wyrok z dnia 18 grudnia 2014 r. w sprawie C-542/13, wielka izba, pkt 40-41 i 50. (niedostępność odpowiedniej opieki zdrowotnej)</p> <p>✓ TSUE, <i>Meki Elgafaji i Noor Elgafaji przeciwko Staatssecretaris van Justitie</i>, wyrok z dnia 17 lutego 2009 r. w sprawie C-465/07, ECLI: EU:C:2009:94, pkt 28. (znaczenie orzecznictwa ETPC w interpretowaniu zakresu przepisów art. 15 lit. b) dyrektywy w sprawie kwalifikowania)</p> <p>✓ ETPC, <i>Paposhvili przeciwko Belgii</i>, skarga nr 41738/10, wyrok z dnia 13 grudnia 2016 r., pkt 181–193. (niedostępność odpowiedniej opieki zdrowotnej)</p> <p>✓ ETPC, <i>Trabelsi przeciwko Belgii</i>, skarga nr 140/10, 4 września 2014 r., pkt 113–115. (kara dożywotniego więzienia)</p> <p>✓ ETPC, <i>M.S.S. przeciwko Belgii i Grecji</i>, skarga nr 30696/09, wyrok z dnia 21 stycznia 2011 r., Wielka Izba, pkt 220. (definicja „niehumanitarnego” i „poniżającego”)</p> <p>✓ ETPC, <i>Gäfgen przeciwko Niemcom</i>, skarga nr 22978/05, wyrok z dnia 1 czerwca 2010 r., Wielka Izba, pkt 108. (próg poważnego naruszenia kwalifikującego się jako tortury)</p> <p>✓ ETPC, <i>Kalashnikov przeciwko Rosji</i>, skarga nr 47095/99, wyrok z dnia 15 lipca 2002 r., pkt 95. (poniżające traktowanie).</p> <p>✓ ETPC, <i>Selmouni przeciwko Francji</i>, skarga nr 25803/94, wyrok z dnia 28 lipca 1999 r., Wielka Izba, pkt 99–101. (definicja tortur)</p> <p>✓ ETPC, <i>Tyler przeciwko Zjednoczonemu Królestwu</i>, skarga nr 5856/72, wyrok z dnia 15 marca 1978 r., pkt 30. (poniżające traktowanie)</p> <p>✓ ETPC, <i>Irlandia przeciwko Zjednoczonemu Królestwu</i>, skarga nr 5310/71, wyrok z dnia 18 stycznia 1978 r., pkt 167. (rozdzielenie między torturami i niehumanitarnym lub poniżającym traktowaniem albo karaniem)</p>
Przepisy krajowe	Orzecznictwo krajowe

Ochrona uzupełniająca: poważne indywidualne zagrożenie życia lub fizycznej integralności osoby cywilnej wynikające z masowego stosowania przemocy w sytuacjach międzynarodowych lub wewnętrznych konfliktów zbrojnych

Przepisy prawa	Orzecznictwo
Artykuł 15 lit. c) dyrektywy w sprawie kwalifikowania	<ul style="list-style-type: none"> ✓ TSUE, <i>Aboubacar Diakité v Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides</i>, wyrok z dnia 30 stycznia 2014 r. w sprawie C-285/12, pkt 35. (konflikt zbrojny) ✓ TSUE, <i>Meki Elgafaji i Noor Elgafaji przeciwko Staatssecretaris van Justitie</i>, wyrok z dnia 17 lutego 2009 r. w sprawie C-465/07, ECLI: EU:C:2009:94, pkt 32–33 (poważne indywidualne zagrożenie); pkt 34–35 (masowa przemoc); pkt 39 (Badanie „skali ruchomej”). ✓ ETPC, <i>K.A.B. przeciwko Szwecji</i>, skarga nr 886/11, wyrok z dnia 5 września 2013 r., pkt 75–77. (masowa przemoc) ✓ ETPC, <i>Sufi i Elmi przeciwko Zjednoczonemu Królestwu</i>, skargi nr 8319/07 i 11449/07, wyrok z dnia 28 listopada 2011 r., pkt 241. (masowa przemoc)
Przepisy krajowe	Orzecznictwo krajowe

Potrzeba ochrony międzynarodowej powstała na miejscu

Przepisy prawa	Orzecznictwo
Artykuł 5 dyrektywy w sprawie kwalifikowania	<ul style="list-style-type: none"> ✓ ETPC, <i>F.G. przeciwko Szwecji</i>, skarga nr 43611/11, wyrok z dnia 23 marca 2016 r., pkt 123–124 i 144–158. (działania w kraju azylu – ocena ryzyka) ✓ ETPC, <i>H.S. i in. przeciwko Cyprowi</i>, skarga nr 41753/10 i 13 innych skarg, wyrok z dnia 21 lipca 2015 r., pkt 277. (identyfikacja przez władze) ✓ ETPC, <i>A.A. przeciwko Szwajcarii</i>, skarga nr 58802/12, wyrok z dnia 7 stycznia 2014 r., pkt 38–43. (poziom działań i identyfikacja przez władze) ✓ ETPC, <i>S.F. przeciwko Szwecji</i>, skarga nr 52077/10, wyrok z dnia 15 maja 2012 r., pkt 68–71. (poziom działalności politycznej)
Przepisy krajowe	Orzecznictwo krajowe

Podmioty dopuszczające się prześladowania lub wyrządzające poważną krzywdę

Przepisy prawa	Orzecznictwo
Artykuł 6 dyrektywy w sprawie kwalifikowania	<ul style="list-style-type: none"> ✓ TSUE, <i>Mohamed M’Bodj przeciwko État belge</i>, wyrok z dnia 18 grudnia 2014 r. w sprawie C-542/13, wielka izba, pkt 35. (podmiot dopuszczający się prześladowania jako niezbędny warunek). ✓ ETPC, <i>Tatar przeciwko Szwajcarii</i>, skarga nr 65692/12, Rada Europy: Europejski Trybunał Praw Człowieka, 14 kwietnia 2015 r., pkt 41. (podmioty niepubliczne) ✓ ETPC, <i>Sufi i Elmi przeciwko Zjednoczonemu Królestwu</i>, skarga nr 8319/07 i 11449/07, wyrok z dnia 28 listopada 2011 r., pkt 281–282. (podmiot dopuszczający się prześladowania jako niezbędny warunek)
Przepisy krajowe	Orzecznictwo krajowe

Podmioty udzielające ochrony i jakość ochrony

Przepisy prawa	Orzecznictwo
<p>Artykuł 1 ust. A pkt 2 KG</p> <p>Artykuł 7 dyrektywy w sprawie kwalifikowania</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ TSUE, <i>Aydin Salahadin Abdulla i in. przeciwko Bundesrepublik Deutschland</i>, sprawy połączone C-175/08, C-176/08, C-178/08 i C-179/08, wyrok z dnia 2 marca 2010 r., pkt 67–76. (skuteczność, trwałość i dostępność ochrony, podmioty udzielające ochrony) ✓ ETPC, <i>K.A.B. przeciwko Szwecji</i>, skarga nr 886/11, wyrok z dnia 5 września 2013 r., pkt 69, 87. (podmioty udzielające ochrony) ✓ ETPC, <i>Salah Sheekh przeciwko Niderlandom</i>, skarga nr 1948/04, wyrok z dnia 11 stycznia 2007 r., pkt 147–148. (dostępność ochrony) ✓ ETPC, <i>N. przeciwko Finlandii</i>, skarga nr 38885/02, wyrok z dnia 26 lipca 2005 r., pkt 163–164. (podmioty udzielające ochrony) ✓ ETPC, <i>Osman przeciwko Zjednoczonemu Królestwu</i>, skarga nr 23452/94, wyrok z dnia 28 października 1998 r., pkt 115–116. (skuteczność ochrony)
Przepisy krajowe	Orzecznictwo krajowe

Alternatywa ochrony wewnętrznej

Przepisy prawa	Orzecznictwo
<p>Artykuł 8 dyrektywy w sprawie kwalifikowania</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ ETPC, <i>A.A.M. przeciwko Szwecji</i>, skarga nr 68519/10, wyrok z dnia 3 kwietnia 2014 r., pkt 66–75. (bezpieczeństwo w części kraju pochodzenia) ✓ ETPC, <i>K.A.B. przeciwko Szwecji</i>, skarga nr 886/11, wyrok z dnia 5 września 2013 r., pkt 80–85. (dostęp do części kraju pochodzenia, zasadność osiedlenia się) ✓ ETPC, <i>D.N.M. przeciwko Szwecji</i>, skarga nr 28379/11, wyrok z dnia 27 czerwca 2013 r., pkt 57–59. (bezpieczeństwo w części kraju pochodzenia, zasadność osiedlenia się) ✓ ETPC, <i>S.A. przeciwko Szwecji</i>, skarga nr 66523/10, wyrok z dnia 27 czerwca 2013 r., pkt 56–58 (bezpieczeństwo w części kraju pochodzenia) ✓ ETPC, <i>M.Y.H. i in. przeciwko Szwecji</i>, skarga nr 50859/10, wyrok z dnia 27 czerwca 2013 r., pkt 68–73. (zasadność osiedlenia się) ✓ ETPC, <i>Sufi i Elmi przeciwko Zjednoczonemu Królestwu</i>, skargi nr 8319/07 i 11449/07, wyrok z dnia 28 listopada 2011 r., pkt 249, 265–296. (dostęp do części kraju pochodzenia, zasadność osiedlenia się) ✓ ETPC, <i>Salah Sheekh przeciwko Niderlandom</i>, skarga nr 1948/04, wyrok z dnia 11 stycznia 2007 r., pkt 140–148 (ochrona przed klanem, indywidualne okoliczności) ✓ ETPC, <i>M.K.N. przeciwko Szwecji</i>, skarga nr 72413/10, wyrok z dnia 27 czerwca 2013 r., pkt 35–44. (przynależność wyznaniowa, indywidualne okoliczności)
Przepisy krajowe	Orzecznictwo krajowe

Jak skontaktować się z UE

Osobiście

W całej Unii Europejskiej istnieje kilkaset centrów informacyjnych Europe Direct. Adres najbliższego centrum można znaleźć na stronie: https://europa.eu/european-union/contact_pl.

Telefonicznie lub drogą mailową

Europe Direct to serwis informacyjny, który udziela odpowiedzi na pytania na temat Unii Europejskiej. Można się z nim skontaktować:

- dzwoniąc pod bezpłatny numer telefonu: 00 800 6 7 8 9 10 11 (niektórzy operatorzy mogą naliczać opłaty za te połączenia),
- dzwoniąc pod standardowy numer telefonu: +32 22999696,
- drogą mailową: https://europa.eu/european-union/contact_pl.

Wyszukiwanie informacji o UE

Online

Informacje o Unii Europejskiej są dostępne we wszystkich językach urzędowych UE w portalu Europa: https://europa.eu/european-union/index_pl.

Publikacje UE

Bezpłatne i odpłatne publikacje UE można pobrać lub zamówić na stronie: <https://publications.europa.eu/pl/publications>. Większą liczbę egzemplarzy bezpłatnych publikacji można otrzymać, kontaktując się z serwisem Europe Direct lub z lokalnym centrum informacyjnym (zob. https://europa.eu/european-union/contact_pl).

Prawo UE i powiązane dokumenty

Informacje prawne dotyczące UE, w tym wszystkie unijne akty prawne od 1952 r., są dostępne we wszystkich językach urzędowych UE w portalu EUR-Lex: <http://eur-lex.europa.eu>.

Portal Otwartych Danych UE

Unijny portal otwartych danych (<http://data.europa.eu/euodp/pl>) umożliwia dostęp do zbiorów danych pochodzących z instytucji i innych organów UE. Dane można pobierać i wykorzystywać bezpłatnie, zarówno do celów komercyjnych, jak i niekomercyjnych.

Urząd Publikacji
Unii Europejskiej